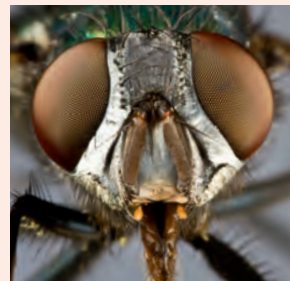

Haveblad[®]

KOLONIHAVEFORBUNDET

● Nummer 3 – juli 2016

TEMA
AKTUELT FRA KOLONI-
HAVEFORBUNDET
se side 31

12 Insekter i
sommervarmen

19 Sæbeurten
– et rengørings-
middel

25 Børnenes egen
køkkenhave

Livet som kolonist

AF FORBUNDSFORMAND
Lederen
PREBEN JACOBSEN

Efter et lidt forsigtig forår kom sommeren endelig og man mærker, at kolonihavelivet er andet end byggetræ, skelafstande og vedtægter; det er den nære adgang til naturen. Uanset om man har valgt køkkenhaven, blomsterhaven eller afslapningshaven ligger den kun få skridt fra os, vores eget lille stykke natur.

Samtidig øges Interessen for vores kolonihaver og den har været meget stor i år. Rigtig mange medier har vist interesse for os, og de har stort set alle fokuseret på de samme ting: generationsskifte, havernes anvendelse i dag i forhold til tidligere og hvordan de nye og gamle kolonister håndterer det for kolonihaven så kendte fællesskab. Et radioprogram på DR1 rejste spørgsmålet: Skal fællesskabet i fremtiden baseres på soyamælk og hjemmebagte boller eller øl? Jeg tror vi kommer til at se begge dele.

ØGET HAVESALG

Vi kan se i vores medlemssystem at den store interesse for vores haver især findes omkring de større byer og vi kan også se, at antallet af havesalg stiger fra 2557 i 2013 til 3274 i 2014 og 3405 i 2015. Vi forventer den samme udvikling i 2016, så der er ingen tvivl om at der er et større generationsskifte på vej. Heldigvis sker det i et "fornuftigt" tempo, så vi beholder vores ældre medlemmer så lang tid som mulig, vi ved jo hvor stor betydning haverne har for dem, både fysisk og mentalt.

Den store interesse og tilgangen af nye yngre medlemmer glæder os naturligvis, fordi det viser at kolonihaven stadig har en vigtig og nødvendig plads i vores samfund og tilgangen er med til at sikre kolonihavens fremtid.

HVORFOR EN KOLONIHAVE?

Der kan naturligvis være mange grunde til at man anskaffer en kolonihave, det kan være fællesskabet der trækker, men den hyppigste grund er som regel at man

ønsker adgang til et stykke natur der er ens eget, fællesskabet kommer i anden række og der er ingen tvivl om at det kan være vanskelig for nye medlemmer at finde en plads i en forenings fællesskab. Det kommer ikke af sig selv, der skal arbejdes med det og det er vigtigt at vi alle, både nye og gamle kolonister, giver plads og deltager i fællesskabet med det man kan og har tid til.

Sandheden er jo at en kolonihaveforening i dag har en mangfoldig sammensætning og til manges overraskelse drikkes der faktisk rigtig meget kaffe og the i haveforeninger. Da jeg fik have for 33 år siden var problematikken den samme, fordomme er vanskelige at lave om på.

Det vigtigste er dog samværet med naturen og at vi som kolonister kun er få skridt fra den og at der er så meget af den, at vi kan dele den med vores børn og

børnebørn. Inde i bladet har vi to indlæg om børn i kolonihaven; det er vigtigt at vi allerede i en tidlig alder lærer at færdes i naturen og ikke mindst passe på den – husk at det aldrig er for sent.

ANDET END AFSLAPNING

Mange nye kolonister bliver overrasket over at livet i en kolonihave ikke kun er solrige dage med grill og hygge med vennerne, det er også havearbejde. Hvis man ikke bryder sig om det, kan kolonihaven være et forkert valg. Her har vi naturen uden for døren og den skal passes, til gengæld får man meget retur.

Jeg tror at alle kolonister og andre der holder af at arbejde med jorden kender den følelse man har efter en lang dag i naturen og ukrudtets tjeneste, hvor man trætt og med en behagelig ømhed i kroppen, fordi man har brugt dele af kroppen som normalt er i dvale, pludselig oplever, at man har glemt at være sur over et eller andet og ikke har skænket regeringens genialiteter eller tosserier en tanke, hjernen har været slået fra, man har fået ny energi.

Husk at kolonihaven er velvære og naturoplevelser for alle uden hensyn til status og økonomi.

Fortsat god sommer.

Forbundets hovedkontor og redaktion

Frederikssundsvej 304A, 2700 Brønshøj

Tel. 38 28 87 50

E-mail: info@kolonihave.dk

Hjemmeside: www.kolonihave.dk

Kontorets telefon- og åbningstider:

Mandag-torsdag: kl. 8.30-15.00 · Fredag: kl. 8.30-13.00

Annonceekspedition: Rosendahls Mediaservice, Jette Sterndorff-Jessen.

Tel. 76 10 11 47, e-mail: jsj@rosendahls.dk

- 2** *Livet som kolonist*
- 4** *Aktiv i haven – juli – august*
- 7** *Morfars prydhave*
- 8** *Surbundsbedets stauder*
- 10** *Fantastiske Rhododendron*
- 11** *Nyttedyr mod skadedyr*
- 12** *Insekter i sommervarmen*
- 13** *I forbifarten*
- 14** *Til haven*
- 18** *Gode bøger*
- 19** *Sæbeurten – et rengøringsmiddel*
- 20** *Forkæl dine jordbærplanter*
- 21** *Væksthusets herligheder*
- 22** *Dyrk de blomstrende buske*
- 24** *TIPS om køkkenhaven*
- 25** *Børnenes egen køkkenhave*
- 26** *Astrids Have*
- 27** *Krydsord*
- 28** *Den grønne telefon*
- 29** *Hjælp! – hvad gør vi?*
- 30** *HF 1908 i Skive*
- 31** *Aktuelt fra Kolonihaveforbundet*
- 36** *Hvempse kan gøre gavn*
- 37** *Kolonihavejura*
- 38** *Set & hørt*

Forsidebillede: Grethe Bjerregaard · Redaktion: Forbundsformand Preben Jacobsen (ansvarshavende) · Grethe Bjerregaard · Tilknyttet redaktionen: Hovedbestyrelsesmedlem Ole Michél · Landskabsarkitekt Ole Stattau · Landskabsarkitekt Hans Preisler · Direktør Ditte Jensen. Hvor intet andet er nævnt er illustrationer af artiklens forfatter. Redaktionen påtager sig intet ansvar for stof der indsendes uopfordret til Havebladet · Layout og tryk: Rosendahls – Miljøcertificeret DS/EN ISO 14001. Eftertryk er ikke tilladt · Havebladet 4/2016 udkommer primo september 2016. Redaktionelt stof fra foreningerne til Havebladet 4/2016 udbedes til redaktionen senest 11.07.2016 · Kontrolleret oplag: 39.435 i perioden 01.07.14-30.06.15. ISSN: 0017-8497.

FMK

Aktiv i haven Juli – august

JULI

HUSK AT! *Beskære de sommerbærende hindbær. De gamle grene, som har båret frugt, klippes af helt nede ved jordoverfladen. De nye skud giver hindbær til næste sommer.*

UNDLAD AT! *Vande græsplænen i en tør periode, når regnen kommer bliver græsset igen grønt.*

VEJRET

Gennemsnitstemperatur 15.6 °C
Nedbørsmængde
(skybrud kan forekomme) 66 mm
Nedbørsdage 13
Relativ fugtighed 67 %
Fordampning 99 mm
Solskinstimer 228
Vindretning: vest-nordvest

NEDBØRSGENNEMSNI

Nordjylland 64 mm
Midt- og Vestjylland 66 mm
Østjylland 66 mm
Syd- og Sønderjylland 72 mm
Fyn (området omkring
Storebælt er tørt) 61 mm
Vest- og Sydsjælland 62 mm
+ Lolland-Falster
København og Nordsjælland 67 mm
Bornholm 53 mm

TRÆER OG BUSKE

Mange af havens træagtige planter blomstrer frodigt. Er buske og træer placeret godt i forhold til blomsterfarver, kan de give flotte farvesymfonier til stor glæde sommeren igennem. Efterhånden

som blomstringen aftager kan der foretages en let udtynding og flere kan komme med en kort blomstring senere.

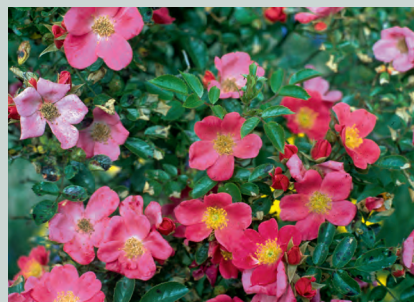
Frilandsfuksia er en af de gode, frodige og længeblomstrende buske. Frilandsfuksia kan blive i haven året rundt og blomstrer frodigt hver sommer. Husk at jorden skal være porøs, veldrænet, muldrig og solfyldt.

Selvom det er sommer, kan sommerbeskæring være aktuelt. Ikke den store beskæring, men især grene som gror i den forkerte retning, vokser ud over gange, skud der går lige op i luften osv. Ingen grund til at vente, men klip når grene udvikler sig i den forkerte retning. Det er praktisk altid at have en saks i lommen.

BLOMSTERHAVEN

De første roser er ved at blomstre af, så klip det kedelige af, godt tilbage til knopper, så de nye skud kommer mindst fra den nederste halvdel af planten, som sikrer en frodig plante med blade tilbage fra plantens nederste del. Klippes kun lige den visne blomst af, vil planten nemt se langbenet ud og ikke være særlig harmonisk resten af sommeren.

Sommerblomsterne giver farve, men også her fjernes blomsterne efterhånden som de afblomstrer. En fordel, der kan give nye skud og flere blomster. Staude-

Rosa 'Tommelise'.

bedet ses også efter og her fjernes ligeledes afblomstret materiale, klip gerne langt tilbage, så planten er tæt med blade helt fra jorden. Udover at fjerne visne blomster kan der plukkes blomstrende grene til buketter.

Toårige sommerblomster kan sås først på måneden. Når planterne begynder at skifte blade prikles de evt. på bede eller pottes til senere placering i haven. Toårige sommerblomster er gyldenlak, forgyldt, stedmoder, klokkeblomst, studenternellike m. fl.

GRÆSPLENER

Om sommeren bliver tør eller våd – der er altid udfordringer. Er regn en mangelvare, vil græsset kun gro begrænset og den vil komme til at se tør ud, den mangler frodighed. Men når der kommer regn, bliver den hurtigt grøn igen. Især hvis græsset har fået noget gødning. Når græsplanterne har det godt, sætter de rødderne langt ned i jorden, hvilket sikrer en rimelig græsplæne, selv i en lang, tør periode. Er sommeren fugtig, giver det mange ture med plæneklipperen.

FRUGTHAVEN

De forskellige frugtbuske begynder at vise farve og flere kan plukkes, især i sidste halvdel af måneden.

Pærer, blommer, æbler m. fl. begynder at få størrelse på frugterne og langsomt bliver frugterne farvede.

Tidlige sorter af sødkirsebær modner. Til kolonihaven er sødkirsebær podet på en svag grundstamme at foretrække, da det giver små træer, hvor grenene sidder i en højde så de fleste frugter kan plukket fra jorden.

Sødkirsebær findes i flere sorter som er selvbestøvende, så eet træ er nok til at nyde en af havens lækreste frugter.

Jordbær med halmdække.

KØKKENHAVEN

Mange grøntsager er klar til at høste. Efterhånden som der bliver bare arealer kan der stadig sås og der kan høstes endnu engang. Rødbeder er bedst, når de ikke er for grove, så første hold kan høstes og et nyt kan sås og være klar til høst i september.

Når der ønskes at så nogle af de samme grøntsager igen, vælges tidlige sorter, der kan nå at modne. Et hold tidlige gulerødder kan sås og der kan høstes lækre, sprøde gulerødder hen på efteråret.

Jordbær er nok månedens vigtigste bær. Jordbærplanter sætter udløbere og fra disse kan tages nye planter fra og pottes til plantning først i august. Det er planter, der giver mange bær, de nye planter skal tages fra, for at sikre en fremtidig stor høst. Nye planter skal altid tages fra helt sunde planter.

VÆKSTHUSET

Er der plads til en stol, er der virkelig mulighed for at opleve planternes udvikling og mærke den særlige duft af planter i et væksthus, hvor der er varmt og høj luftfugtighed.

På de nederste tomatklaser kan der muligvis ses grønskjoldede frugter, det

kan der være flere årsager til. Ofte skyldes det en mangel på næringsstoffer. Er pletterne gråbrune og karstrengene ligeledes gråbrune er årsagen bormangel. Uregelmæssige, gulliggrønne pletter fordelt over frugten skyldes antagelig kvælstofmangel. Er pletterne voksgule samlende omkring stilkenden er det kaliummangel. Derfor er det vigtigt jævnligt at give lidt flydende gødning. Tørke kan være årsag til indfaldne pletter for nederen på planten.

Agurker høstes inden de bliver for store, små agurker er lækre og sprøde. Når agurker vandes, så vand aldrig ved rodhalsen, der skal være tør, ellers kan der udvikles rodhalsråd hvorved planten langsomt visner og kan gå til. Er der gule og visne blade på agurkplanten, fjernes de. Gamle ranker for nederen skæres af så der kan komme luft ind under planten.

Sørg for udluftning dag og nat, kun i blæsevejrlukkes vinduerne i vindsiden om natten.

KRUKKER OG ALTANKASSER

Der er en frodighed af blomster og dufte fra de forskellige planter. Arbejdet består mest i at fjerne visne blomster og blade. Lidt beskæring kan også være påkrævet.

Ellers er det vigtigt at planterne ikke mangler vand og at de får lidt gødning med passende mellemrum.

Der kan tages stiklinger bl.a. af pelargonie. Inden stiklingen sættes i jorden pilles de nederste blade af og stiklingen får lov til at tørre lidt på snitfladen.

Stiklingerne kan sættes i urtepotter med en så- og priklejord. Husk at vande jorden godt til omkring stiklingen. Potterne placeres i halvskygge.

AUGUST

HUSK AT! Høste ærter inden de bliver for grove. Fine ærter er en delikatesse.

HUSK AT! Fjerne/destruere Dahlia med virus – der ses som misfarvede, gulstribede blade evt. også på blomster. Det smitter.

VEJRET

Gennemsnitstemperatur 15,6 °C
Nedbørsmængde 68 mm
Nedbørsdage 15
Relativfugtighed 69 %
Fordampning (stor) 80 mm
Solskinstimer 219
Vindretning: Vestlig
Let nattefrost kan forekomme sidst på måneden

NEDBØRSGENNEMSNI

Nordjylland 66 mm
Midt- og Vestjylland 73 mm
Østjylland 64 mm
Syd- og Sønderjylland 76 mm
Fyn 60 mm
Vest- og Sydsjælland 59 mm
+ Lolland-Falster
København, Nordsjælland 63 mm
Bornholm 53 mm
Mere tørt i øst- end i vest Danmark

TRÆER OG BUSKE

Bladene på træerne bliver mørkere, lyset er aftagende. Frugterne udvikler sig og samtidig begynder de at få farve.

Sommerfuglebusken er en af de buske som blomstrer sidst på sommeren og blomstrer på det vi kalder sommer-skud, dvs. busken klippes kraftigt tilbage om foråret og de nye skud blomstrer

Aktiv i haven August

her sidst på måneden. Der er mange sorter, mest rød, hvid og blå, men sommerfuglebuske med gule blomster kan også fås, det gælder *Buddleia globosa*, gul med runde hoveder, velduftende blomster.

Buddleia kan fint plantes i staudebedet til at give bedet højde.

Sidst på måneden er hække og andre planter, som skal formklippes, ved at afslutte tilvæksten. Hække klippes tilbage på siderne og toppen. Helt tilbage, hvor de tidligere har været klippet. Det nemmeste er at klippe et par cm længere ude, men det hævner sig, for blot nogle cm lagt på hvert år giver hurtigt en bred hæk. Formklippede planter klippes, så formen står skarp. Når man klipper på denne tid af året skal man gøre sig umage da resultatet kan ses de næste 8 måneder til planterne begynder at gro igen.

Stangbønner.

BLOMSTERHAVEN

Stauder kan plantes og nye staudebede anlægges. Skal det gamle ryddes, tages de bedste fra. Sæt etiket ved med navn og evt. blomsterfarve og plantehøjde. Planterne sættes i indslag i køkkenhaven. I det nye staudebed skal jorden gennembearbejdes, bland kompost i jorden. Er jorden leret kan der også blandes skarpt grus i. Jorden må gerne være så gennembearbejdet, at man næsten kan plante med hænderne.

På planteskolen kan man se stauder i potter og i blomst og se hvad der mangler i forhold til eksisterende stauder. Lav f.eks. en lille skitse, hvor stauderne er placeret, så farverne passer til hinanden og man derfor kan se hvad der evt. skal købes.

Efterårsblomstrende løgvækster begynder at vise farve.

GRÆSPLEEN

Der kan være pletter på græsplænen efter sommerens slid/aktiviteter. Der kan eftersås med plænegræs. Jordtemperaturen er høj, så græsfrøene vil hurtigt spire og snart er plænen frisk grøn, hvis der samtidig gives lidt gødning.

FRUGTTREER OG BUSKE

Udtynding af frugterne fortsætter. Ligeledes kan der med fordel foretages en let sommerbeskæring.

Frugterne på ferskentræer begynder at få røde kinder, og snart løsner frugten ved et let drej og så er der tiden at høste frugterne. Årets sidste beskæring foretages. Grenene hvorpå frugterne har siddet fjernes til det skud, der har fået lov til at vokse frem til afløsergren. Det nye skud vil stadig vokse yderligere til i den nærmeste tid.

Abrikos beskæres ligesom fersken. Det samme gælder for Mandeltræer.

Frodig køkkenhave.

KØKKENHAVEN

Nye jordbærplanter plantes allerførst på måneden så de kan vokse godt til. Både de nye og de gamle planter skal have noget blandingsgødning.

Der kan høstes grøntsager dagligt.

Der kan sås efterafgrøder til at opsamle overskydende kvælstof.

VÆKSTHUSET

Der kan høstes peberfrugter. Nogle grene kan have så mange frugter, at de må støttes af en stok, hvortil de bindes. Er der bladlus, så spul med vand.

Luftvinduerne står åbne både dag og nat. Selvom nætterne er blevet køligere, lad være med at lukke vinduerne, varmen smutter ud alligevel. I modsat fald er der risiko for nedslag (dugdannelse) og derefter gråskimmelangreb og revnede frugter.

Der kan stadig vandes med 1% opløst gødning.

KRUKKER OG ALTANKASSER

Frodigheden er på sit højeste. Vand, gød og fjern visne blomster.

Sidst på måneden kan der være risiko for frost, så der kan blive behov for at beskytte de sarteste planter. Brug evt. fiberdug.

Morfars prydhave

Af fhv. slotsgartner og morfar John Henriksen

Så blev det igen sommer i morfars prydhave.

Uanset om foråret har været en våd omgang og uanset vejrudsigterne for juli, så er tiden kommet hvor hvert øjeblik skal nydes i fulde drag.

I juli er der dømt ren hygge med kun små eller slet ingen gartneriske opgaver. Jeg plejer lige nu at gå rundt i haven med en saks. Det ser trods alt meget professionelt ud.

Jeg klipper gerne de afblomstrede roser og andre visne blomsterstande af – det er lige til at overkomme uden at få sved på panden.

TILBAGEKLIPNING

En hel del flerårige urteagtige blomster, stauder, kan i stedet for kun 1 blomstring få minimum 2 blomstringer i løbet af sommeren. Dette hedder i gartnersproget *remontering*. Der er sikkert nogle som kender udtrykket fra den gruppe af roser som også kaldes *remontantrøser*. Det vil med andre ord sige, at de blomstrer hele sommeren og efteråret. Ud over disse roser er der som tidligere nævnt en hel del stauder som også har denne egenskab. Jeg kan nævne: engblomme, gemserod, staudemargerit, akeleje, lupin, bonderose, ridderspore og mange andre. I nogle tilfælde vil du opleve at den anden blomstring bliver lidt svagere end selve hovedblomstringen. Dette kan du delvis eliminere hvis du nedklipper stauden lige efter afblomstringen. Derpå drysser du 20-30 gram NPK-gødning omkring den nedklippede stau. Du kan også drysse lidt god næringsrig kompost omkring planterne. Det gælder om at give dem noget hurtigtvirkende gødning så de hurtigt kan komme i gang med at producere en ny og dejlig blomstring. Remontering er ofte noget som morfar omtaler. Årsagen til dette er, at jeg synes at mange flere kolonister vil få meget større glæde af deres haver, når de anvender dette lille fif. Så synes morfar heller ikke at visne og afblomstrede planter ser spændende ud i haven.

EFTERÅRSBLOMSTRENDE, FLERÅRIGE BUSKE

I mange haver er forårsblomstringen baseret på løgvæksterne og de tidlige stauder og f.eks. rododendron. Så snart vi kommer efter Skt. Hans vil du ofte se at der ikke er mange større buske og træer med blomster. Sådan er det ikke i morfars prydhave. Her har jeg valgt en del buske med hovedblomstring i juli og august og enkelte helt ind i september. Du vælger f.eks. planter som sommerfuglebusk, syrisk rose (*Hibiscus*), amerikansk syren, potentil, lavendel og mange andre.

Amerikansk syren har det botaniske navn *Ceanothus*. Der findes et mindre antal forskellige arter. Fælles for de forskellige arter er blomsterfarven hvor de blå nuancer er de dominerende. De findes ligeledes i større eller lavere arter som sjældent bliver over 1 m i højden. De skal altid plantes på et solrigt og lunt sted i haven i en god, næringsrig og veldrænet jord. Opfyldes disse betingelser, blomstrer den villigt hver år i august.

Disse findes ofte i mange forskellige farver og arter. De kan let erhverves hos din plantehandler.

Hvis du har sommerfuglebuske i din have kan du være sikker på at se mange sommerfugle. Det er en dejlig oplevelse at se disse flyvende smykkesten.

Det er altid vigtigt at blomstringen skal understrege årstiden. Det har jeg altid haft i baghovedet når jeg har valgt planter og lavet beplantningsplaner. Så husk det, det er trods alt kun en engangsudgift.

VARME I JORDEN

I august anses jordtemperaturen altid for at være årets højeste. Derfor anses august og september for at være de bedste måneder til at så græs og plante stedsegrønne og nåletræer i. Den høje jordtemperatur får græsset til spire meget hurtigt. På de nyplantede vækster dannes der hurtigt mange nye rødder, så planterne lettere klarer forårets evt. tørkeperioder. En nysået græsplæne vil med den rette fugtighed kunne ses grøn i løbet af en uge.

Surbundsbedets

Hønsbær er en lavtvoksende stau­de med hvide blomster en stor del af året.

Ved ordet surbundsbed tænker de fleste på Rhododendron og andre buske, som skal gro i en jord med et lavt indhold af kalk. Men der er også en del stauder som gerne vil gro under de samme forhold.

Ved at bruge stauder opnår man en blomstring i bedet over en meget lang periode. Hovedparten af de træagtige planter i surbundsbedet blomstrer forår og forsommer, medens stauderne kommer sommerhalvåret igennem.

JORD OG VAND

De planter som gror i kalkfattig jord kræver at jorden i havens surbundsbed har et lavt reaktionstal. Ellers får man ikke den oplevelse, som forventes, når man går på planteskolen og køber planter.

De fleste havers jord har for højt indhold af kalk til surbundsplanterne, så der kan ikke plantes uden jordforbedring.

Langt de fleste havejorde har et reaktionstal, som ligger omkring det neutrale pH 7. Surbundsplanter gror bedst ved et reaktionstal på helst under pH 5,5. Så inden der plantes må jorden gøres sur.

Da det er tørvestrøelse (spagnum) der skal bruges for at gøre jorden sur, kan det godt blive et lidt dyrt bed at etablere. Den grove og lyse spagnum er den, som er bedst at investere i, da den har et stort indhold af ilt og er langsomt omsættelig. For at drøje på spagnum kan man blande gran- og fyrrenåle i, de har et lavt pH. I det hele taget kan det være godt at lave en kompost af gran- og fyrrenåle, koglerne må gerne komposteres med. For at skabe luft i bedet kan der suppleres med lecanødder.

Vand skal der være tilstede, da planterne i surbundsbedet kun trives frodigt, hvis der er tilpas fugtighed. Regnvand er godt at bruge til vanding i bedet, så opsamling af regnvand til senere brug i surbundsbedet er en god investering. Der kan evt. etableres et rør fra tagrenden, så vandet løber direkte ud i surbundsbedet. Inden man etablerer et bed til surbundsplanter skal jorden under alle omstændigheder være i orden og der skal kunne skaffes den nødvendige mængde vand.

ENSIAN

Ensianfamilien er en stor gruppe med mange arter overalt på jorden. De gror under forskellige forhold, både klimatiske og jordbundsmæssigt. Som god lav plante i surbundsbedet er den efterårsblomstrende ensian med det botaniske navn *Gentiana sino-ornata* værd at eje. Selv om den er asiatisk af oprindelse, har den fået stor udbredelse i haverne, hvor jorden er sur og jorden ikke tørrer ud. Det er en af de planter som blomstrer i surbundsbedet fra august og hen i oktober må-

ned. Blomstens farve er meget iøjnefaldende, den er klokkeformet, velformet og så er den azurblå, blå som vandet i Middelhavet. På ydersiden af blomsten har den purpurfarvede striber. Det, som er med til at fremhæve blomsternes farve er plantens grønne, frodige blade. Blomsterne er hævet op over bladene så de frodige grønne blade danner en fin baggrund for blomsterne. Det er en tæppedannende plante, 10-20 cm høj, hvor der nærmest fra en roset kommer talrige nedliggende og bladrige stængler. Blade- ne er smalle og nærmest nåleformede. Det er en af de planter, som virkelig kan give en frodig bund i surbundsbedet og vokse fint som bunddække mellem *Rhododendron* og andre træagtige planter. Den vokser bedst hvis der er humus i spagnumen, dvs. komposteret gran- og fyrrenåle blandet i spagnumen. Den kan formeres ved frø eller man kan dele planterne, bedst hvis det gøres i det tidlige forår.

Der er også andre ensian som kan vokse i surbundsbedet og som er med til at give farve i bedet i eftersommeren. *Gentiana makinoi* kan blive mellem 30 og 60 cm høj, har blå blomster og kan bruges til afskæring, da den har ugrenede stængler. Blomsterne fremkommer i de øverste bladhjørner og er endestillede. Vil gerne gro i halvskygge og det er muligt mellem surbundsbedets træagtige planter. *Gentiana septemfida* bliver 10-30 cm høj, vokser bedst på en solrig plads og den er ikke helt så krævende med hensyn til lavt reaktionstal. Blomsterne sidder i tætte hoveder, farven er blå.

PRIMULA

Det er en gruppe planter som med deres store mangfoldighed i blade og blomsterfarve, samt varierende højde kan være med til at give surbundsbedet en frodig

STAUDER

bund fra det tidlige forår til langt hen på efteråret.

Etagprimulaerne er velegnede at plante i surbundsbedet. De er nemme, blot der er nok af fugtighed. Blomsterne varierer i farve og der er forskellige arter af etageprimula som nemt krydser med hinanden. Det er med til at give en god farvevariation ikke blot i blomsterne men også bladstørrelse og -form. Blomsterne sidder i flere etager på stænglerne, deraf navnet etageprimula. De frodige blade er med til at danne en fin, grøn bund i bedet og kan ligesom kamuflere nogle af de nederste grene på de træagtige planter som hos *Rhododendron*.

Kæmpeprimula (*Primula florindae*) er også velegnet i surbundsbedet og den afslutter ligesom primulasæsonen da den blomstrer i august, ofte med en sporadisk blomstring i september. Den kommer fra Tibets sumpede jorde men vokser fint i surbundsbedet, blot der er fugtighed til stede. Den kan nå en højde på 80-100 cm, heraf kan rosetten med blomsterne nå ca. den halve højde. Frodige planter kan opnå 2 blomsteretager. Langt de fle-

ste Primulaarter og -sorter kan gro i surbundsbedet, så mulighederne er mange, ligesom de forskellige blomstringstidspunkter giver mulighed for en bund i hvide, gule, røde og blålige nuancer sommeren igennem.

HØNSEBÆR

Kornel er kendt af mange som en frodig prydbusk med f.eks. gule eller røde grene. Men kornel findes også som staude, *Cornus canadensis* (kanadisk kornel), der bærer det danske navn hønsebær. Hønsebær er hjemmehørende i Nordamerika og Alaska, men findes også på Grønland og vokser i Californien og Mexico. Den findes naturligt i lyse skove på en sur jord med god fugtighed. Den kan bruges som bunddække i surbundsbedet, bliver ca. 20 cm høj og breder sig ved hjælp af underjordiske udløbere. De lodrette skud, der kommer fra de underjordiske udløbere, bærer bladene, der sidder i en krans og i midten af denne sidder den hvide blomst. Bladene er friskgrønne og delvis blivende på planten om vinteren. De bliver dog brunlige hen på efteråret. Blom-

Ensian er kendetegnet ved sine smukke blå blomster.

stringen foregår over en længere periode i en stor del af sommeren og resulterer i røde og skinnende frugter. Så kan man spørge hvorfor den hedder hønsebær for frugterne er uspiselige – og har derfor i folkemunde fået det nedsættende navn hønsebær. Der findes hønsebær vildtvoksende her i landet med navnet *Cornus suecica*. De kan træffes på nordjyske lyngskrænter, i hedemoser og på morbund i skove og krat. Den canadiske er den nemmeste at dyrke i surbundsbedene, derfor er det den, der forhandles.

Af Jann Poulsen,
Plante- og haveskribent

Der er utallige primulaarter og -sorter at vælge imellem. Her nogle med lange blomsterstilke.

FOTO: GRETHE BJERREGAARD

R U N D T O M R H O D O D E N D R O N

FANTASTISKE RHODODENDRON

Rhododendron er en af de tidlige og meget smukt blomstrende buske. Her er en række gode råd fra Helge Petersen om nogle af de ting, det er godt at vide om den.

● *Af Helge Petersen, havebrugskandidat*

Rhododendron har alle de gode egenskaber man kan ønske af en plante. For det første har de fleste flotte blomster i mange forskellige farver, særlig inden for de røde variationer. For det andet har de fleste grønne, stedsegrønne blade som i kombination med lysegrønne knopper giver et smukt udtryk hele året. For det tredje er planten utrolig nem at dyrke og endelig vil jeg nævne at der findes et enormt antal arter og sorter, så man kan vælge små, lave planter eller mellemstore buske og store arter, som bliver til træer i haven.

DU KAN VÆLGE ENTEN ELLER

For mange år siden var jeg på rejse med danske haveentusiaster i Skotland. Vi besøgte også en berømt have, The Younger Botanic Garden. Blandt de mange pragtfulde træer i haven var en *Rhododendron* som stod alene, fritvoksende foran hovedbygningen. Den var mindst 10 meter høj og 10 meter i diameter. Jeg er tit blevet spurgt om man skal fjerne afblomstrede rododendronblomster, og benyttede lejligheden til at fortælle mine medrejsende at det heldigvis ikke er nødvendigt. I så fald skulle haven her have en abekat-familie til at løse opgaven. Kun ved nyplantede *Rhododendron* er det en fordel at fjerne visne blomster.

PLUK DEM VÆK

I de seneste år har jeg set at der på nogle *Rhododendron* i løbet af vintertiden udvikles mange døde blomsterknopper. Årsagen kan være flere, man hvis planterne har fået korrekte vækstbetingelser, kan årsagen være en af tre:

1. En frostvinter kan simpelthen ødelægge knopperne, de bliver som oftest brune af farve og kan let vippes af.
2. Årsagen kan være en svamp, som er kommet til landet i de senere år. Hvis det skyldes svamp, vil du sidst på vinter kunne se små lysegrå prikker på knoppen. Det er svampesporer på ca. ½ mm.
3. For det tredje kan der forekomme mider, som formeres inde i knoppen og ødelægger den.

Under alle omstændigheder skal døde knopper fjernes snarest muligt og brændes eller på anden måde tilintetgøres.

PLETTEDE BLADE PÅ *Rhododendron*

Det er irriterende at opdage mængder af gule pletter på de ellers så smukke rododendronblade. Det skyldes oftest rododendrontægen. Den kan ses på bladens underside i sensommertiden og hen på efteråret. Tægen lægger æg i midterribben på bladundersiden om efteråret. Det ses ved dannelse af brune pletter.

Æggene klækkes i maj og nymferne (tægeyngel) suger saft af bladene, som derved bliver grimme og brunplettede.

Straks du opdager nymferne skal du sprøjte med insektsæbe i flere omgange. Så får du has på dem.

KAN RODODENDRON SKÆRES NED

Rhododendron kommer næsten altid flot igen når den fornyes med kraftig tilbageskæring. Så hvis du har en for stor plante eller en som er ødelagt af sne eller andet, giv den hele turen, og du får en ny, flot og velformet *Rhododendron*. Er den for stor, kan du gerne klippe den lige efter blomstring.

GØDNING TIL RODODENDRON

Ofte er der ikke ret megen næring i *Rhododendron* bedet. Det er sphagnum, som reelt ikke har overflod af gødning. Det er derfor helt nødvendigt at gøde, men det er også en enkel sag. Brug en almindelig blandingsgødning, som du ellers gøder plæne og andre af havens planter med og giv rododendronbedet 30 gram pr. m² eller blot et lille drys i maj. Senere på sommeren, når blomstringen er ovre, skal du give dem et lille drys kalksalpeter. Så får planten lidt calcium og du undgår et der fremkommer gule striber langs med bladnerverne. PS Kalksalpeter påvirker ikke surhedsgraden.

Nyttedyr mod **SKADEDYR**

Af Jann Poulsen,
Plante- og haveskribent

I naturen er der utallige eksempler på hvorledes det ene dyr angriber det andet for at opretholde livet. Denne form for bekæmpelse kaldes biologisk bekæmpelse.

Biologisk bekæmpelse er udviklet gennem adskillige år. De dyr, som vi mennesker ikke kan lide eller som generer vore planter, er skadedyr medens dyr som bekæmper disse skadedyr kaldes for nyttedyr. De professionelle gartnere bruger mange nyttedyr i deres væksthuse, som vi almindelige haveejere også kan gøre nytte af.

MARIEHØNS LEVER AF BLADLUS

Det er mariehønelarven, som er den vigtigste. Den har en meget stor appetit inden den forpupper sig til mariehøne. Der er sikkert mange, der har troet at de blåviolettede larver med gul-orange pletter, lidt større end mariehøns, er skadedyr fordi de sidder ved siden af bladlusekolonierne. Men de er uhyre nyttige, de æder nemt 30-40 lus om dagen. Mariehøns kan man også have megen glæde af i væksthuset til bekæmpelse af bladlus.

BLADLUS-GALMYG

Bladlus i væksthuset kan bekæmpes af bladlusgalmyg. Man bliver ofte opmærksom på at der er lus, når den glinsende honningdug ses på bladene. Ved lusenes sugning udskilles "honningdug" der hæmmer væksten og er grobund for svampesygdomme.

Bekæmpelsen sker med at Bladlusgalmyg. Man kan købe disse bladlusgalmyg og sætte dem ud i væksthuset. Brugen foregår ved at pupperne, som er i pakningen, placeres et skyggefuldt sted under planten. Når pupperne klækkes flyver hunnen om natten rundt og finder bladlusekolonierne, hvor æggene placeres. Efter klækningen vandrer larverne rundt og rammer bladlusen med en gift og udsuger den herefter.

MELLUS BEKÆMPES AF SNYLTEHVEPSE

Mellus kaldes ofte fejlagtigt for hvide fluer. Mellus er nært beslægtet med bladlus, den er 2 mm lang og har 2 par vinger. Den er dækket af et hvidt lag voks. Når man berører planterne flyver de livligt omkring samtidig med at de ændrer retning hele tiden. Der er flere arter mellus og derfor træffer vi dem også på agurk, tomat, peber m.fl. i væksthuset og på friland ses den bl.a. på jordbær, *Fuchsia*, kål, *Rhododendron*.

Udover at det er irriterende at de flyver rundt, tilsøler de også frugterne med deres sukkerholdige ekskrementer (honningdug). Problemet kan være stort på tomat i væksthuse.

SPINDEMIDER BEKÆMPES AF ROVMIDER

Når talen er om biologisk bekæmpelse tænkes ofte på rovmider, som æder spindemider. Spindemider har vi såvel i væksthuse som på friland og begge steder foregår der en naturlig bekæmpelse ved hjælp af rovmider. I væksthuset sker opformeringen af spindemider så hurtigt, at det ofte er nødvendigt at udsætte rovmider for at opnå en effektiv bekæmpelse. Det er især på agurk i væksthuse, der er de store problemer med spindemider. Ser man på agurkbladens overside nogle gule pletter, så er det meget tænkeligt, at der er spindemider, som sidder og suger på bladundersiden. Rovmider kan også bruges på potteplanter i stuen.

Når rovmiderne har ædt spindemiderne, æder de hinanden, og den sidste dør af sult.

NEMATODER

Nematoder er mikroskopiske rundorme der kan angribe forskellige larver af

Puppe af mariehøne.

Larve af mariehøne.

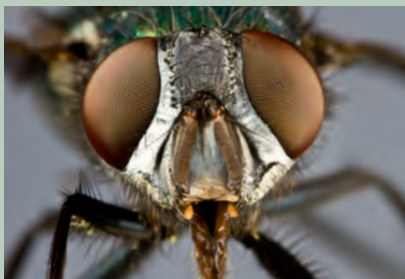
skadedyr og slå dem ihjel indefra, da de trænger ind i larverne og opformerer sig. Nematoder bruges til at bekæmpe væksthussnudebiller, som bedre kendes som øresnudebille, og som når den gnaver på *Rhododendron*, kaldes "billetklipperen" pga. af de huller, de gnaver i bladene. Nematoder vandes ud i jorden ved en jordtemperatur på 15-25 °C.

SØRGEMYG

Sørgemyg kender vi fra potteplanterne, især ser vi den voksne, som ingen skade gør når den flyver op fra potteplanterne. Men larven, som befinder sig nede i jorden, kan af og til skade mange planter. For det meste lever sørgemyggens larve af alger og svampe i pottejorden, men når den forekommer i potter med stiklinger, frøformede planter, løg m.m. kan den hæmme planterne. Sørgemyg bekæmpes med nematoder.

INSEKTER

i sommervarmen

Det er sommer og haven står i fuldt flor med rododendron, roser og stedmoderblomster for slet ikke at tale om skvalderkål.

Planterne kan ikke flytte sig og er helt afhængige af, at bierne kommer og bestøver dem med pollen fra andre blomster af samme art.

SET MED BIERNES ØJNE – OG MENNESKENES

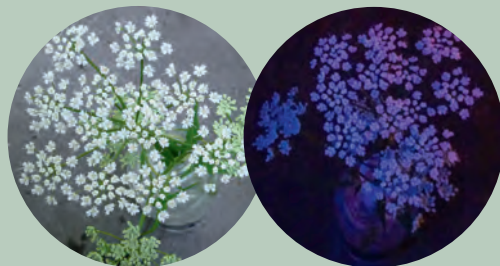
Der er mange farver i haven, som vi glæder os over, men ser bierne det samme som os?

Mennesket ser farver i området 380 – 740 nm i sollyset, det vil sige farverne violet, blå, grøn, gul og rød.

Bierne har op til 4000 øjne og de kan modsat os se ned i det ultraviolette felt i sollyset til omkring 300 nm, men ikke ret meget i det grønne, gule eller røde felt, der for dem virker sort.

Belyser vi blomsterne med UV lys ser vi blomsterne som bierne ser dem og det er anderledes. Hvor blomsterne ses i det grønne som selvlysende blå lamper med anvisning om vejen til pollen og honning.

Det er dog muligt at de også kan se nogle af de striber på kronbladene, der fører hen til honning- og pollendepotet. For hvorfor skulle de ellers være der?

Skvalderkål i naturligt lys tv., UV-lys th.

Rhododendron med humlebi i aktion i naturligt lys tv., UV-lys th.

Rose i naturligt lys tv., UV-lys th.

Af Jørgen Bech-Andersen, plantepatolog

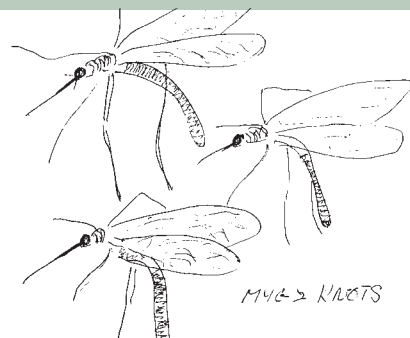

Der er gang i havegrillen og røgen holder myggene væk, men røgen giver en lettere hoste.

Myggene er ude efter dit blod.

MIDDEL MOD MYG

En dejlig sommeraften kan hurtigt blive en plage med myg og knots. Vi spurgte den lokale købmand i Dalen, Telemark, hvor der er mange myg, om de havde noget middel mod myg og knots. Ja det havde han, men der var nu ikke noget der virkede så godt som at brænde grankogler af på havegrillen. Det råd er hermed givet videre. Det virker, men man må være indstillet på at lugte som en røget skinke flere dage efter. Men det er nu det værd.

Nogle træer bliver med tiden for store, men det betyder ikke, at de nødvendigvis må lade livet helt og holdent. Hvis de har den rigtige form kan de blive en smuk skulptur, der oven i købet skifter med årstiderne. Der kan gå en hel del år før træet ikke kan mere.

Den drevne kolonist finder hurtigt ud af at gøre arbejdet lettere for sig selv. Dette arbejdsbord rummer stort set hvad der er brug for.

I forbifarten

Man hører ofte, at der ikke er nær så megen fantasi blandt kolonisterne som tidligere. Det modbevises af disse billeder, som Carsten Juul har set på sine mange besøg i haveforeningerne. Se på dem, nyd dem og bliv inspireret.

● Af Carsten Juul, kredskonsulent i Aarhuskredsen

▲ Denne buede havegang får en til at gå gennem hele prydhaven for at komme frem til huset.

▲ Vandopsamling er noget der virkelig batter når der skal vandes. Vandet har den rette temperatur, det er som regel mere kalkfrit end vandhanevand og så er det gratis. Ideen er hermed givet videre.

◀ Kom indenfor. Vi er med på den værste.

▲ En gynge er der i enhver have med respekt for børn og børnebørn. Racerbiler som gynger ser man dog nok ikke hver dag.

► Den er der næsten uden at man ser den, men læg mærke til den effekt de to rosenbuer har.

Orange silkeplante

Asclepias tuberosa kan blive 40-60 cm høj. Såvel stængel som de lange blade er beklædt med stive hår. Blomsterne sidder i skærme øverst på planten og de er lysende orange. Planten kræver en let, veldrænet, god havejord. Den anvendes mellem lave stauder da blomsterne sidder i toppen. Dæk planterne med blade eller evt. luftig kompost om vinteren. Silkeplante findes også med gule eller røde blomster.

Jann Poulsen

Hold jorden dækket efter høst

Efter høst af de første kartofler, salat, spinat og løg begynder der at opstå stykker med bar jord i køkkenhaven. Den bare jord er en direkte invitation til ukrudtet om at etablere sig og udgør en risiko for udvaskning af næringsstoffer samt forringelse af jordens struktur, når den påvirkes af regn og blæst. Man kan enten holde jorden dækket med planter eller dødt plantemateriale. Det mest optimale er at udnytte den varme jord og sollyset til at så levende planter, da de også arbejder under jorden, hvor deres rødder virker som et gitter, der holder på jordens struktur til gavn for de kommende afgrøder. Som anden afgrøde kan man indtil først i august så asiatiske bladgrøntsager, dild, bladbeder, rucola eller ræddiker, eller man kan bruge en blanding af efterafgrøder som honningurt, forskellige slags kløver eller korn. Hvis ikke man vil så, er det vigtigt at få lagt et jorddække ud i form af visne plantedele som staudetoppe, ukrudt uden frø, halm, græsafklip eller toppe og stængler fra høstede afgrøder.

Mia Stochholm

Denne blanding af efterafgrøder (bl.a. boghvede, honningurt, lupin og ærter) spirer hurtigt frem i den sommervarme jord i starten af august indtil frosten visner det ned. Herefter er det en god idé at lægge et lag halvt komposteret dyremøg eller plantemateriale.

VALMUESØSTER

Valmuesøster er en meget rigtblomstrende stau. Den får grønne blade i begyndelse af april og de fyldte, orangerfarvede blomster kommer i maj og fortsætter blomstringen til hen på efteråret. Frøstandene har mange frø som er spiredygtige, derfor kan det være en fordel at fjerne blomsterstanden ved afblomstring, så valmuesøster kun er de steder, man ønsker den skal være. Valmuesøster *Meconopsis cambrica* 'Aurantiaca Plena'.

Jann Poulsen

JAPANSK LØN

Japansk løn er der mange sorter af, denne hedder *Acer palmatum* 'Bloodgood' og har mørkerøde, fligede blade og er løvfældende. Blomstringen foregår i juni måned, men det er bladernes farve og form som imponerer. En beskyttet vokseplads på en dybmuldet jord er plantens foretrukne voksested. God til anvendelse på stenhøje, ved terrasser og vandpartier gerne med lave rododendron som naboplanter, men også sammen med lave græsser skaber den dominans.

Jann Poulsen

Urban gardening

Den smukke have omkring Rosenborg Slot, Kongens Have var indtil 1800 tallet anlagt som køkkenhave, der leverede frisk frugt og grøntsager til hoffet og fungerede faktisk som lærested for andre. Nu åbner Juliane Væksthuse i samarbejde med Slots- og Kulturstyrelsen og det københavnske firma Tagtomat et lille hjørne i haven med væksthuse og højbede til fælles dyrkning. Urban Gardening er det nye sort, og her får man chancen. Projektet er åbnet, mød op og få råd og vejledning af frivillige fra Tagtomat, der hjælper, og til slut afholdes en skøn høstfest. Se mere på facebook "Kongens Køkkenhave" og på ag@juliane.dk.

Hans Preisler

Sokkel til væksthuse

Silvan anbefaler at man er opmærksom på, at et væksthuse skal fastgøres til soklen. Hvert år oplever de fortvivlede haveejere, at huset er blæst af soklen og hos forsikringsselskaberne kender man også til problemet. Støb første en sokkel, det letteste er et punktfundament, i kombination med en færdigkøbt stålramme. Støb helt op til stålrammen og forankringsjernene og fastgør så huset til fundamentet.

Hans Preisler

Så grøngødning ovenpå kartoflerne

Når kartoffeltoppene er visnet ned af skimmel og fjernet, står jorden pludselig helt bar. Kartofflerne holder sig bedst ved at blive i jorden så længe som muligt, og de sene sorter som 'Sava' kan blive liggende helt til november måned. For at undgå de ulemper, der er ved at have jorden bar, kan man sagtens så grøngødning ovenpå de uhøstede kartofler. Det kan eksempelvis være den hurtigt voksende honningurt, der strøs ud over bedet gerne med udsigt til regnvejr. Herefter rives let, og planterne vil hurtigt spire i den lune jord og holde den dækket. Grøngødningens rødder generer ikke kartoflerne, og bladene kan endda medvirke til at give skygge, så de øverste kartofler ikke eksponeres for sollys. Når kartoflerne høstes til vinteropbevaring, bliver grøngødningen liggende som jorddække.

Mia Stochholm

Her høstes kartofler under jorddække af honningurt og blodkløver sidst i oktober.

Praktiske havesko

Blue Bells havesko fra Backdoorshoes er vandtætte og nemme at tage på. Ekstremt lette, bløde og behagelige og vejer kun 200 gram. Tekstilsålen kan tages af og vaskes i vaskemaskine. Udført i EVA skum som er en blanding af ethylen og vinylacetat.

Pris 299,95. Kontakt www.blomsterverden.dk

Hans Preisler

JAPANSKE LYGTER

Japanlygte er en meget dekorativ og særpræget flerårig plante. Den skal dyrkes med omtanke for den kan let fylde hele haven. Den kan brede sig lige så meget som skvalderkål. Den har det botaniske navn *Physalis*. *Physalis* betyder på latin blære. Der findes mange forskellige arter. Den mest almindelige i Danmark er *P. alkekengi*. Frugten kan ved modenhed spises mens umodne frugter er giftige. Jeg synes ikke de smager godt. Ananaskirsebær hedder *Physalis peruvianus*. Denne art får gule frugter og disse kan i sæsonen købes i frugtforretninger. Frugten har en let syrlig smag og er meget velegnet i bl.a. salater. Skal dyrkes frostfrit i væksthuse.

Alm. japanlygte bliver ca. 50 cm høj. Skal tørres i august-september. Efter tørring har den stor holdbarhed i dekorationer. De tørrede frugter er usædvanligt dekorative.

John Henriksen

Kamæleonsbusk

Kamæleonsbusk er en frodig klatreplante som kan vokse opad stolper og mure. Kan også bruges som bunddækkende plante. Det karakteristiske ved planten er bladene som er grønne med hvide bladspidser og som bliver mere røde hen på sommeren. Det er normal hanlige planter der sælges, da de får de smukkeste bladfarver.

Actinidia kolomikta kaldes for kamæleonsbusk pga. farveskiftet. Formeres ved urteagtige stiklinger eller ved aflægning.

Jann Poulsen

Bæredygtig jord

Weibulls bæredygtige jord er en plantejord, udviklet til udendørs brug i højbede og krukker og er uden sphagnum men indeholdende træfiberkompost, barkmuld, havekompost og komposteret naturgødning. Leveres også i 40 liters poser. Se mere om levering og priser på Planteshop.dk.

Hans Preisler

Slappe blade hos agurker

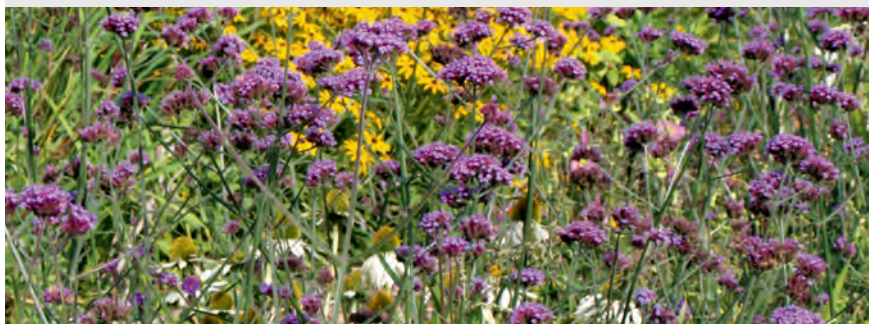
Slappe blade optræder ofte i juli-august, og hvis man ser nøje efter ved rodhalsen kan det være at stammen har sprækker lige i jordoverfladen. Det er svampeangreb og svampens hyfer blokerer nogen af plantens ledningskar. Hvis du har et eller begge af disse problemer kan du redde planten ved følgende hurtige indgreb: Fjern alle blade op ad stammen og behold de øverste 4-5. Lav en rille i dyrkningsmediet og anbring 25 cm af stammen i rillen, så det nederste af de resterende blade er tæt ved mediet. I løbet af 10 dage er der dannet nye rødder og agurkeplanten får en ny chance.

Helge Petersen

KÆMPE-JERNURT

Kæmpe-jernurt har sin oprindelse i Argentina og det sydlige Brasilien. Den har en lang blomstringsperiode og bliver omkring 120 cm høj med stive stængler hvorpå blomsten er placeret i enden af stilken. Blomsterfarven er lillablå. Den lette vækst gør sig fint sammen med planter, som har en kompakt vækst.

Jann Poulsen

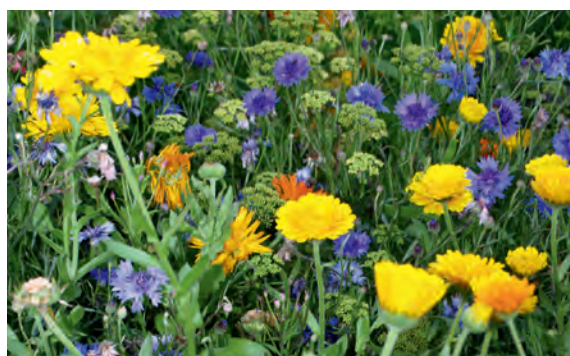

Planteshop.dk

Planteshop.dk går i dag aktivt ind i kampen om at gøre vores haver økologiske, bæredygtige og sneglefri. Det er svært at dyrke sin have, hvis den er inficeret af dræbersnegle f.eks. En tidlig indsats giver det bedste resultat, især hvis man er flere naboer sammen, idet sneglene breder sig fra have til have. Sneglefri Ferramol er et effektivt sneglemiddel, som består af jernfosfat og et lokkestof af hvedemel. Jern og fosfat er naturligt forekommende i haverne, og fugle, pindsvin og andre dyr tager ikke skade af midlet. Drys et tyndt lag, hvor du har observeret snegle, hver 3.-4. uge efter behov. Man kan også bruge Kakaoflis som er lette og sprøde skaller fra kakaobønner og indeholder Theobromin og koffein, som holder sneglene væk. Brug dem som bunddække i potter, krukker og bede, hvor man ikke vil have snegle.

Planteshop.dk markedsfører også Moestein pottemuld, der indeholder biogødning (NPK) godkendt til økologisk brug. Leveres i 40 liters poser.

Hans Preisler

Morgenfruer og kornblomster

At så sommerblomster i et par bede i haven kan være med til at give en ekstra farveoplevelse. Morgenfruer kan forekomme i flere nuancer. Når de blomstrer kan der tyndes ud i planterne, så der kun optræder en farve. Både morgenfruer og kornblomster er villige til at så sig selv, derfor vil det være en fordel at have planterne i et afgrænset bed, så de kun er der. Kornblomst kan være et- eller flerårig.

Jann Poulsen

“Rødt spind”

“Rødt spind” er betegnelse for angreb af væksthusspindemider. Det er små dyr (½ mm) som danner kolonier på bladenes underside. De opdages ved at der fremkommer bitesmå, lyse prikker på oversiden og fra at omfatte en cirkelrund kreds på 25 mm, breder de sig over hele bladet som til sidst bliver helt gult. Sprøjtning med insektsæde straks man ser de første angreb kan begrænse skaden, og angrebne blade fjernes.

Helge Petersen

Spindemider på agurkeblade.

Økologisk drivhus, selvforsynende til husbehov

Bogens forfattere har stor erfaring i økologisk dyrkning, og deres holdning er, at dyrkning i drivhus skal være ligeså økologisk, bæredygtigt og klimavenligt som på friland, men da kravene til drivhusdyrkning er anderledes, skal der bruges andre metoder. Bogen går grundigt til værks. Bæredygtigt drivhus, drivhusets anlæg og indretning, mistbænk, jord, gødning og kompost. Herefter årets gang i drivhuset, drivhusplanter, også de eksotiske, og til sidst skadedyr og sygdomme. Her er mange tips og gode råd og mange instruktive anvisninger og beskrivelser og gode farvefotos. Med denne all-round bog er man godt hjulpet i kolonihaven.

Hans Preisler

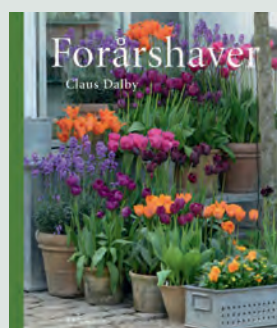

- ØKOLOGISK DRIVHUS, SELVFORSYNING TIL HUSBEHOV
Af Jens Juhl og Sølva Falgren
Forlaget Koustrup og co.
160 sider for kr. ca. 198,-

På besøg i europæiske forårshaver

Claus Dalby har udgivet flere bøger med besøg i europæiske haver, og denne er den nyeste i rækken. Forårshaver er resultatet af en lang række besøg i over tyve haver i Europa besøgt flere gange, og her beskrives haverne i al deres forårspragt. Og det er ikke kedeligt! I Claus Dalby's sædvanlige gode fortællestil og de mange fremragende gode billeder, bliver vi forførende ført ind i forårets berusende haver. Bogen er ikke som forfatterens bøger er flest, en lærebog; men et overvældende inspirerende værk om foråret i haverne, til glæde for alle havedyrkere og jeg kan kun anbefale denne bog til kolonisterne og andre, som gave eller til eget brug, den er fuld af billeder og gode ideer, måske er nogle fra store haver, men detaljer kan vi alle bruge.

Hans Preisler

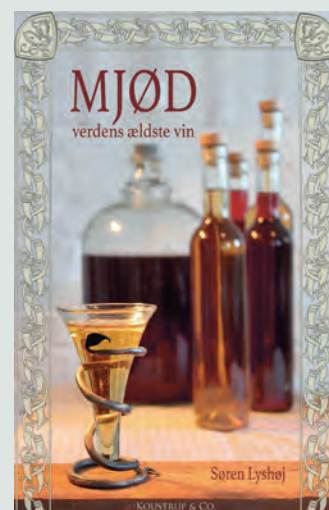
- FORÅRSHAVER
Af Claus Dalby
Forlaget Klematis
376 sider for kr. ca. 399,95,-

Mjød verdens ældste vin

I dag har vi oplevet en sand opblomstring af små bryggerier, som kommer med et væld af nye ølsorter og -smage. En udvikling heraf er en stigende interesse for verdens ældste vin - nemlig mjød. Søren Lyshøj har netop skrevet en bog om mjød, tænkt som begynderguide for dem, som selv vil brygge mjød. Bogen indeholder først lidt mjødhistorie, vikingernes og gudernes drik, og så går vi i gang. Med honning, gær, surhedsgrad, malolaktisk gæring og sukkerets betydning for smag og alkohol. Så følger alle spørgsmålene og de gode råd og til sidst 11 opskrifter på mjød. En lækker og oplysende bog for dem, der vil i gang, for som Jeppe på bjerget sagde 'lad mig faae et Glas Mjød først, thi jeg er for storagtig til at drikke dansk brændeviin' God fornøjelse.

Hans Preisler

- MJØD VERDENS ÆLDSTE VIN
Af Søren Lyshøj
Forlaget Koustrup og co.
112 sider for kr. ca. 169,-

SÆBEURTEN

et rengøringsmiddel

En veninde i Norge fremstiller sin egen sæbe og er interesseret i gamle opskrifter. Hun bad mig fremskaffe en sæbeurt og jeg ankom med den fyldte blomstrende sæbeurt der af og til kan findes vildtvoksende langs vore veje.

Sæbeurten er oprindelig voksende i Europa og Vestasien og blev bl.a., plantet i datidens klosterhaver af munkene hvor den bl.a. blev brugt som et middel mod syfilis og gonorre.

PLANTENS UDSEENDE OG FORMERING

Denne urt har en opret stængel med eliptisk, lancetformede spidse blade og blomsterne er samlet i knipper. Kronbladene er enten blegrøde eller hvide. Planten bliver 30 til 60 cm høj. En fyldt blomstrende form blev tidligere dyrket i haverne og har siden forvildet sig ud i den omgivende natur hvor den breder sig ved jordstængler. Den træffes ofte på diger og langs veje ved beboede områder. Sæbeurten kan formeres fra frø eller ved deling af planten. Det kan være en god ide at grave den ned i havens bed i en urtepotte så man bedre kan styre de villigt voksende rodstængler.

ÆLDGAMMELT VASKEMIDDEL

Sæbeurten har fået sit navn fordi den er et ældgammelt vaskemiddel. Det er planterøddernes indhold af saponiner der ved piskning i vand frembringer skum der har en mild og dybderensende effekt. Planten bruges nogle steder i Mellemøsten til uldvask. Sæbeurtens saponiner blødgør stoffer af naturmaterialer, opsuger snavs og efterlader stoffet blødt og glansfuldt især mørke stoffer vil nyde godt af denne form for rengøring. Denne gamle færdighed er blevet genudviklet i England hvor en nu afdød dame ved navn Lady Meade Fetherstonhaugh fra West Sussex fandt ud af at sæbeurten ikke

bare fjerner snavs men også gengiver strukturen og fornyer dybden og glansen i farverne på ældre stoffer og denne metode bliver nu brugt på museer og herregårde verden over.

ANDRE ARTER

Sæbeurten der tilhører nellikefamilien har flere familiemedlemmer der er knap så invasive og som glimrer ved rig blomstring i stenbedspartierne. Slægten omfatter en række stauder og etårige urter hvoraf flere med krybende eller opret vækst anvendes som pryddplanter. De fleste blomstrer med hvide eller lyserøde blomster.

- *Saponaria caespitosa*. Denne art stammer fra Pyrenæerne og er en lav 6 til 8 cm høj tueformet vækst. Blomsterne kommer i juli og er lyserøde.
- *Saponaria calabrica* kommer fra Sydøsteuropa, bliver 6 til 8 cm høj med åben blomsterstand og blomstrer med hvide lyserøde eller pink blomster fra juli og frem til oktober. Planten her er enårig og bruges som sommerblomst hvor især sorten 'Compacta' anbefales som en velegnet kantplante. Frøene sås på voksestedet i maj måned og når de er kommet op udtyndes de så der er en afstand på ca. 20 cm imellem dem.
- *Saponaria lutea*. Denne 8 til 10 cm høje staupe med linjeformede blade og tueformet vækst får gule blomster med violette støvknapper og blomstringen sker i juli og august måned.
- *Saponaria ocyroides* der stammer fra Sydeuropa bliver 10 til 15 cm høj og får

Af AneMette Olesen, haveskribent

spæde, nedliggende, hårede og gredede stængler og lyserøde blomster i en åben blomsterstand. Den blomstrer i juni og juli Den smyger sig smukt hen over sten på et dige eller i et stenbed og vil som alle andre *Saponaria* blomstrer rigest i fuld sol i en sandblandet jord.

OPSKRIFTEN PÅ SÆBE

15 g tørret rod af sæbeurt eller
2 håndfulde friske stængler
3/4 l vand.

Roden knuses med en kagerulle eller de friske stængler skæres i mindre stykker. Den tørrede sæbeurt forbehandles ved at trække i vand natten over. Sæbeurten småsimrer i ca 20 minutter mens der røres af og til. Derefter afkøles væsken der sies og nu er klar til at vaske med.

Forkæl dine JORDBÆRPLANTER

Af Mia Stochholm, indehaver af urtehaver.dk

Jordbærplanterne skal have mest opmærksomhed før og efter de giver bær for at sikre, at planterne forbliver sunde og giver bær de følgende år.

Jordbær dyrkning kan være lidt omstændeligt og bedet gror hurtigt til med udløbere og ringe udbytte til følge, hvis ikke planterne passes. Derfor skal der ydes en indsats, som heldigvis ligger lidt uden for de tidspunkter, hvor der ellers er travlt i køkkenhaven. Planterne kvitterer med lækre, smagfulde bær, der er hele indsatsen værd.

FØR OG UNDER BÆRSÆTNING

Jordbærplanternes rodnet er forholdsvis lille og ligger overligt, derfor tørrer de hurtigt ud i perioder uden regn. Plantens behov for vand er særligt stort lige

før og under bær sætning. Den mest effektive måde at vande på er ved at bruge siveslanger, det forbruger mindst vand og skader ikke jordstrukturen, fordi vandet langsomt siver ned i jorden uden at klaske jorden sammen og skabe erosion. Læg også et ca. 10 cm tykt lag jorddække på for at hindre fordampningen, dække for ukrudt og undgå, at bærrerne bliver beskidte. Men brug kun groft plantemateriale som visne blade eller halm, da kompost med højt indhold af kvælstof på dette tidspunkt vil give øget bladvækst og mindre bær sætning. Når bær sætningen er i gang, kan man godt supplere med noget omsat kompost, hvis jordens næringsstofftilstand er ringe.

EFTER BÆRHØST

Når de sidste bær er høstet skal planterne renses for udløbere og ukrudt. Udløberne klippes med en saks helt inde ved moderplanten. Hvis man vil lave nye planter, kan man vælge de flotteste udløbere fra de sundeste planter og sætte dem i potter med jord uden at klippe "navlestrengen", førend rødderne er vel etablerede i potten. Undgå for voldsom jordbehandling i forbindelse med lugning og fjernelse af udløbere, da det kan skade planternes i forvejen lille rodnet. Når jordbærbedet er rensat, tilføres et lag omsat kompost. Inden vinteren suppleres med et lag halvkompst, der beskytter

I juli måned kan der høstes mange jordbær, hvis planterne ellers har været plejet, som de skal.

Der laves nye jordbærplanter i forbindelse med fjernelse af udløbere efter bærhøst.

planternes rødder vinteren igennem og sikrer en god opbygning af humus til gavn for planternes nærings- og vandforsyning den følgende sæson.

FOREBYGGELSE AF SYGDOMME

De visne blade fra sidste år kan indeholde svampesporer og skal derfor fjernes om foråret. Sørg også for, at der er god afstand og lys og luft mellem planterne – især 2. og 3. års planterne, der bliver ret store.

Udløberne klippes af efter bærhøst.

SÅDAN PLEJER DU DINE JORDBÆRPLANTER

- Undgå at træde i jordbærbedet, også når bærrerne skal høstes.
- Fjern visne blade om foråret for at minimere spredning af sygdomme.
- Sørg for god afstand og lys og luft mellem planterne for at forebygge sygdomme.
- Vand – gerne med siveslanger – lige før og under bær sætning.
- Brug jorddække af groft materiale først på sæsonen.
- Tilfør omsat kompost og fjern udløbere efter bærhøst.
- Dæk med groft materiale inden vinteren.

VÆKSTHUSES HERLIGHEDER

Af Helge Petersen, havebrugskandidat

Nu er det tid til at høste udbyttet af indsatsen gennem de foregående uger, og så gælder det om at høste til rette tid.

TOMATFRUGTERNE må ikke høstes for tidligt. De dejlige smagsstoffer, som strømmer til frugterne, bliver mere intense de sidste dage og timer så lad endelig være med at høste for tidligt. Lad frugten blive på planten til det er lige før den falder af. Så smager den som hjemmeavlede tomater skal smage. Herligt og man får bekræftet hvorfor man skal dyrke tomater. Du skal også lægge mærke til hvordan frugtkødet er gennemført rødt og saftigt.

MANGLENDE BEFRUGTNING

I nogen tilfælde kan der udvikles ganske små frugter, på størrelse med et kirsebær. De har ingen frø og smager af ingenting. Det er fordi blomsten ikke er blevet befrugtet. Det er nemlig frøene i tomaten, som får den til at udvikles til en fuldmoden frugt. Det er især hvis der er meget kolde nætter i blomstringstiden at problemet opstår. Derfor skal du hjælpe planten med bestøvningen ved et ryste blomsterklaserne så ofte du har lejlighed til det. Så får du veludviklede tomater. Tomatblomsten er selvbestøvende og både støv og ar befinder sig inde i det lukkede parti midt i blomsten, så når du ryster blomsten overføres støv til arret, og hvis temperaturen er tilpas, gennemføres selve befrugtningen.

OPBINDING OG BESKÆRING

Opbindingen er enkel, en snor omkring stænglen som fæstnes i tagsprosserne.

Beskæringen af tomatplanten er som regel også meget enkel. Alle sideskud i bladhjørnerne fjernes straks de er frem-

kommet. De tager kraft fra planten og er kun overflødige. Men du kan lade et enkelt sideskud vokse op parallelt med hovedstammen og lade den afslutte med en ekstra klase.

Griffelråd på tomat.

SYGDOMME OG SKADEDYR

Tomatplantens værste plage er mellus, som kan ødelægge hele fornøjelsen med væksthuset. Det er små, flyvende dyr som suger på bladene og lusenes ekskrementer inficerer med en sodsvamp så bladene bliver sorte og klistrede. Planterne svækkes og frugterne mister den gode smag. Sprøjt gentagne gange med insektsæbe.

Griffelråd er en sygdom som ytrer sig med brune, indsunke pletter på tomatfrugtens underside, hvor du ser rester af blomsten. Derfor kaldes fænomenet griffelråd. Det skyldes fejlnæring og fremkommer ofte ved dyrkning med undervanding.

HJÆLP TIL PEBERFRUGTERNE

Peberfrugterne skal hjælpes lidt. Du har sikkert nogle gange oplevet at peberfrugten ikke udvikle sig harmonisk, men dannede store og små sammentrængninger af skallen, så de nærmest er forkroblede. Det skyldes manglende bestøvning/befrugtning og åbner du frugten vil du finde, at der mangler frø. Derfor skal du, hver gang du er inde i væksthuset, huske at ruske lidt i blomsten, på samme måde som ved tomatplanten.

BESKÆRING AF PEBER

Beskæring af peber går ud på at fjerne skud, som der ikke er plads til der hvor planten står. Det er imidlertid vigtigt at binde de enkelte grene med frugter op da frugterne er ret tunge og de kan let få det bærende skud til at knække.

AGURKER SKAL IKKE BESTØVES

AGURKERNE er nemme at dyrke med hensyn til frugtens udvikling, for blomsten skal helst ikke bestøves. Det er ikke ønskværdig med frø i agurkfrugten, som udvikles allerbedst uden frø. Når det gælder agurk, skal man ikke vente for længe med at høste. Meget store frugter trækker så megen kraft at små, nye frugter ganske sikkert visner ind. Der er ofte mange, som går til. Derfor er dette meget vigtigt at huske på. Ofte gemmer en agurk sig under nogle blade og opdages for sent.

Dyrk de blomstrende buske

Blomstrende buske er blandt havens allernemmeste planter. De giver mængder af blomster og dækker godt af, så ukrudtet ikke har mange chancer. De kan også bruges som hække. Arbejdet består blot af en let beskæring i ny og næ.

De fritvoksende buske kræver noget mere plads end stauder og trimmede roser, men ellers er der nærmest kun fordele ved dem. Ud over at de er nemme at passe, så giver de god læ, de har smuk blomstring og sætter ofte frugter, hvilket tiltrækker insekter, fugle og andet dyreliv.

I de kolonihaver, hvor der er hæk mellem parcellerne, får man ikke lige lov at skifte ligusterhækken ud med blomstrende buske, men de kan heldigvis bruges flere steder i haven, både som indre hække og som fritstående buske i et busket. Ved at plante en blomstrende hæk inde i haven kan du dele haven op i forskellige haverum. F.eks. kan det være en god ide at adskille køkkenhaven fra den øvrige del af haven. Her er det oplagt at bruge en række frugtbuske som hæk. Dermed bruger du reelt ingen plads til hækken, da du skulle have plantet frugtbuske alligevel.

NEM HÆK MED FLOT BLOMSTRING

Det er altid imponerende, når mange planter blomstrer samtidigt og får lov at dominere haven for en stund. Det gør de blomstrende hække. Ganske vist i en kort periode, men de lange, tætte rækker af blomster giver nogle tilbagevendende højdepunkter, som man kan se frem til i lighed med andre årlige høj-tider som Tour de France, påsken, sankt-

hansaften, eller hvad man nu ellers sætter pris på.

En anden stor fordel ved de blomstrende hække er, at de er frit voksende. De blomstrende buske skal ikke have en tur med haksaksen to gange om året, når det er allervarmest og fyldt med bladlus og andet kryb. I stedet kan du nøjes med at fjerne nogle af de ældste grene i ny og næ. Når du har tid og lyst, og gerne i det tidlige forår, inden der bliver så meget andet, der skal gøres i haven. De velforgrenede buske er desuden gode tilflugtssteder for fuglene og andet dyreliv og blomsterne giver nektar til bier og andre insekter. Senere kommer der ofte bær, der er vigtige fødeemner for fuglene om efteråret og vinteren.

SKIFTENDE HØJDEPUNKTER

Selvom blomstringen måske kun kan nydes 2-3 uger om året, så er der flere andre glæder ved de blomstrende buske. I modsætning til f.eks. den klippede hæk, der højst skifter udseende ved løvspring/løvfald, så udvikler de blomstrende sig gennem hele sæsonen, fra om foråret når de nye skud bryder frem indtil løvfald. Mange af buskene får dekorative bær eller frugter. Det gælder

Blåskæg blomster allersidst på sommeren. Det er en lille, fingrenet busk, der skal have en lun placering.

f.eks. surbær (*Aronia*), bærmispel og sargentsæble. Disse får også smukke høstfarver, inden de smider de sidste blade i november

ROMANTISK HAVESTIL

Da de blomstrende hække fylder godt i bredden, bruges de ofte som ramme om parcellershaver, men de kan også fint anvendes inde i en almindelig kolonihave. De kan bruges som indre hække, der deler haven op. Her kan de danne blomstrende baggrund for staudebudet eller en ramme omkring et dejligt intimt haverum. De fritvoksende buske passer først og fremmest godt ind i en have, hvor der i forvejen er en naturlig og frodig havestil. Hække plantes i sagens natur efter en linje, men de behøver ikke at være trukket efter en lineal. Hækkene kan sno sig ned gennem haven, danne en cirkel omkring en bålplads, bestå af forskudte linjer eller danne en smuk bue omkring et bed.

VÆLG DE MINDRE BUSKE

Buske fås i alle størrelser og således også de blomstrende hække. Da hækkene ikke skal klippes, er det vigtigt at vælge en hæk, der passer til stedet, når den er udvokset. Lave hække af potentil, hortensie og spiræa egner f.eks. sig godt til at markere et haverum, uden at man mister kikket videre ud i haven. De er gode omkring terrasser og andre siddepladser og de kan også bruges som fodposen foran huset eller danne blomstrende linjer i haven. De større hække af syren, sargentæble og æbleroser lukker helt af og danner tætte haverum. De kan dog ofte være for voldsomme i en lille kolonihave.

Minisyren bliver ikke mere end 1-1,5 meter høj.

GIV PLADS TIL BUSKENE

Generelt gælder det, at alle buske bliver en del større end den gennemsnitlige haveejers regner med eller gør plads til. Selvom størrelsen på buskene som regel er angivet på plantelappen, så er der en generel tendens til at plante for tæt på andre planter, så man senere bliver nødt til at klippe i buskene for ikke at få problemer. Det er synd, da det ødelægger den naturlige klippefri vækstform, der er en af fordelene ved de blomstrende buske. Hvis bredden på busken er angivet til 3 meter, skal der som minimum plantes 1,5 meter og helst 2 meter fra naboplanter eller andre begrænsninger, så busken kan få lov at folde sig helt ud. Skal du lave en åbning i en fritvoksende hæk, hvor buskene bliver 3 meter brede, så skal du regne med en planteaf-

stand på 4,5 meter, så der bliver 1,5 meter åbning, når hækken er udvokset.

NEM PASNING

Blomstrende buske kræver ikke meget arbejde men skal blot tyndes ud en gang imellem. Fjern hvert år en eller to af de ældste (tykkeste) grene på hver busk. Klip med ørnenæb eller sav grene af nede ved jorden med en lille håndsav. Fjern også knækkede og syge grene, hvis der er nogle. Fjern evt. vildskud i rosenbusken. Det kan gøres året rundt og tager ikke lang tid. Hvis det glipper et år, så tager du blot to-tre grene næste gang.

Skulle du glemme at gøre dette i en årrække, så busken bliver forvokset, fuldt af ukrudt og med mange døde og knækkede grene, så klipper du blot hele

Fuchsia giver et eksotisk indslag i haven.

busken helt ned i marts, fjerner alt ukrudt og lægger et lag kompost ud over jorden. Allerede samme sommer vil buskene skyde med mængder af lange nye skud, der let bliver en halv til en hel meter. Efter to-tre år blomstrer den igen.

Byd velkommen i haven med blomstrende lavendel og rosenbuske.

Giv busken en god start

Fritvoksende buske kræver ikke meget pleje ud over at fjerne enkelte af de ældste grene hvert år. Men mens planterne er små, er det en god ide at være omhyggelig med lugning og vanding. Isæt er det vigtig at græsset ikke vokser helt tæt op ad de nye planter.

Spiræa 'Firelight' passer godt til sit navn. Den får orangegule blade i foråret og smukke røde efterårsfarver.

Buskroser til hække

Rosenbuske der vokser frit er forholdsvis nemme at passe og der findes et stort udvalg af mindre buske, der ikke fylder så meget i haven. Blandt gode, mindre rosenbuske er buket- og polyantharoser som 'Egeskov', 'Bonica' 'The Fairy' (alle rosa), og 'Aspirin' (hvid). De bliver alle omkring 1 m høje med mange roser fra juli til oktober.

TIPS om køkkenhaven

Af Anette Gubi Frederiksen, Kredskonsulent i Østjyllandskredsen

GODE RÅD

Lav en plan for din have hvert år. Tegn det du vil gøre, skriv hvornår du såede, plantede ud. Gem den til brug for kommende år.

OPGAVER

- Tegn dit jordstykke – højbed. Tænk rækker eller kvadrater.
- Inddel det i 4 bede – 4 årigt sædskifte.
- Vælg grøntsager efter principperne om sædskifte.
- Tegn det du vil så, plante.
- Tænk over gangen i det, hvornår du gør hvad i forhold til temperatur og såtids-/udplantningstidspunkt.

HUSK SIMPLE REGLER SOM:

Kartofler tåler gødning, der kun er lidt omsat.

Rodfrugter kan blive grenede, hvis de gødes for kraftigt – derfor sidst i rækkefølgen.

Kål skal dyrkes så sjældent som muligt i samme jord – fare for opformering af kålbrok.

Grøngødningsplanterne er gode at bruge, da de binder kvælstof, så der ikke sker udvaskning. Grøngødningsplanterne kan senere fungere som jorddække.

4. årigt sædskifte er lavet af fliser 50x50 cm, der står på højkant og danner bedene. Der er hentet strandsand og lagt fliser på gangside af bedet.

1 BED

Kartofler, som tåler frisk gødning. Start med at sætte kartofler, evt. forspirede, med en rækkeafstand på 50 cm. I mellemrækkerne kan evt. sås spinat, salat, som er hurtige afgrøder, der vokser frem før kartoflerne kommer til at fylde.

Når kartoflerne er høstet kan evt. sås senere afgrøder som ræddike, rødbede el. kinakål. Eller der kan sås grøngødning. Alternativt kan man lade jordbær indgå i sædskiftet.

Grøngødning, f.eks. Blodkløver, er en god kvælstofsamler og jordforbedrer.

2 BED

Det bed, der havde kartofler året før. Her dyrkes bælgeplanter og kål. Bed kan evt. deles i 3, så der i første del dyrkes buskbønner i hovedrækkerne og sommerkål i mellemrækkerne. Midterbedet kan være med vinterkål og selleri/bladselleri. I den sidste del vinterkål og ærter i mellemrækkerne.

I bønnestykket kan man starte tidligt forår med at så spinat. Da bønner ikke tåler kulde, skal man helst så dem, når temperaturen tillader det. Evt. i juni, når man planter porrer ud.

Her kan evt. sås jordkløver som efterafgrøde. Den er god til undersåning.

3 BED

Dette bed består af afgrøder, der skal sås sent. Majs (kan med fordel forkultiveres indendørs). Majs er meget følsom over for kulde. Tomat, squash og agurk stortrives, når jorden er varm nok til det. Her kan man så en hurtig afgrøde, spinat, salat, radise inden hovedafgrøden. Majsen plantes i hovedrækkerne, tomat, asie, slangeagurk eller squash imellem rækkerne.

Squash og agurk fungerer som en slags bunddække, som holder jorden fri for ukrudt.

Der kunne sås honningurt som efterafgrøde, god til jordforbedring – passer fint til at der skal sås gulerødder næste år. Så er jorden løsnet og man undgår forgrenede rødder.

4 BED

Er til rodfrugter, løg, porre og forårsløg.

1. del – vintergulerødder i hovedrækkerne og løg i mellemrækkerne.
2. del – sommergulerod i mellemrækkerne og porrer udplanter i hovedrækkerne.
3. del – salat/radise i hovedrækkerne og i juni sås julesalat. I mellemrækkerne dild, purløg og kørvel.
4. del – pastinak, bladbede/persillerod i hovedrækkerne og glaskål, majroe i mellemrækkerne.

Da afgrøderne i dette bed høstes tidligt, kan der sås grøngødning som efterafgrøde.

Som grøngødning kan sås rød-kløver, der giver kvælstof i jorden til næste år.

Af Mia Stochholm, indehaver af urtehaver.dk

BØRNENES egen køkkenhave

Der er mange positive oplevelser knyttet til at lade børnene dyrke deres egne grøntsager: Læring om hvad der skal til for, at planter kan vokse, sanselig udfordring og stimuli og styrkelse af selvværdet, når de med stor stolthed kan producere noget, der kommer hele familien til gavn.

Vi havde lige sået ærter, hvorefter min søn på dengang 4 år satte sig på hug og stirrede intenst på den bare jord, hvorefter han sagde: "Nå, hvornår kan vi så høste ærter"? Han tænkte tydeligvis ikke på tidsperspektivet på vejen fra frø til plante og sidenhen har jeg nydt at følge, når børnene får en masse aha-oplevelser i køkkenhaven og er blevet bevidst om hvor vigtigt det er, at vi voksne viderebringer vores viden om dyrkning til næste generation.

GIV BARNET DETS EGEN HAVE

Man kan naturligvis lade barnet deltage i arbejdet i de voksnes køkkenhave, men det er sjovt og udviklende for det at have sin egen lille have. For at barnet skal tage ejerskab over sin køkkenhave

er det en fordel, at det har deltaget helt fra anlægelsesfasen og er med i så mange dyrkningsprocesser som muligt. Det er vigtigt, at den voksne ikke er for ambitiøs på barnets vegne og sænker kravene til udbyttet og den måde, der arbejdes på. Det skal være sjovt og lærerigt at dyrke køkkenhave og det betyder, at man nogle gange kommer til at jukke i spinaten.

FÅ KVADRATMETER ER NOK

Der er naturligvis en risiko for, at barnets køkkenhave lider samme skæbne som hamsteren og kaninen i buret, der stod højt på ønskesedlen men efter kort tid blev uinteressant. Derfor skal man ikke i gang med det helt store haveanlæg for at give børnene mulighed for at dyrke. Med bare 2-4m² jord har man nok plads til at etablere en børne-køkkenhave. Det kan enten være i pallerammer på græsplænen ved siden af terrassen, så det jævnlgt passerer og dermed får opmærksomhed, eller man kan lave et bed i en allerede eksisterende køkkenhave. Hvis der ikke er sider på bedet, kan der lægges trædesten, så det er tydeligt for barnet, hvor man må træde, og hvor planterne vokser.

GODE RÅD TIL SUCCES MED BARNETS EGEN KØKKENHAVE

- Placer barnets have centralt, så den får sol og mest mulig opmærksomhed.
- Lav et bed i en overskuelig størrelse, hvor barnet kan nå fra begge sider eller fra trædesten.
- Lad barnet være med til at etablere bedet helt fra starten.
- Lav en liste over egnede afgrøder og lad barnet vælge et passende antal.
- Lav en aftale om, at barnet kan låne hjælp af en voksen, hvis projektet bliver uoverskueligt.

ASTRIDS HAVE

Af Tina Baungaard Nielsen, journalist og kolonihaveejer

Så blev det endelig rigtig forår. Den forlængede weekend ved kristihimmelfart skød virkelig kolonihavesæsonen igang med et fantastisk vejr.

Vi rykkede hele familien og alle vindueskarmens forspirede planter fra lejligheden og ud i haven.

Tomatplanterne var klar til at flytte ud i selvvandingskasserne på terrassen. Det bliver spændende at se, om de vil give ligeså mange tomater, som de købte tomatplanter gjorde sidste år. Chiliplanterne er der ikke meget at skrive om. De kom aldrig rigtig ud af starthullerne, så der undgår vi ikke en tur til Plantecenteret, hvis vi vil have hjemmeavlede chili.

DYRE RUDER

Vi byggede det ny legehuse i april, og det er blevet rigtig fint, men planerne om at bygge et lille drivhus op ad siden, er vi ikke kommet videre med. Det viste sig at gamle vinduespartier ikke er helt billige. Nu overvejer vi, om vi skal vente med drivhuset, til vi render ind i en nedrivningsejendom med store vinduer, eller vi bare skal købe et færdigt. Under alle omstændigheder står der nu en plantekasse med tomatplanter og en ananaskirsebær op ad legehuset, så det bliver nok først til efteråret.

VAND ER ALTID GODT

I det gode vejr i begyndelsen af maj fik Astrid og jeg lagt kartofler, rødbeder, bønner, løg, porrer, salat og ærter, mange ærter. Mormor kan godt lide ærter, så hun sørger hvert år for at forsyne os med rigelige mængder til såning. Vi har sået dem i rækker i gamle altankasser og i cirkler langs kanten af køkkenhaven. Det med cirklerne har vi haft gode erfaringer med. Så bruger vi en pose ærter per cirkel og sætter fire blomsterpinde sammen med snor i midten, til at vokse op ad. Vi har også gjort det med nogle af bønderne, som får nogle flotte røde blomster.

Nu gælder det bare om at holde ukrudtet nede, så vi kan se, hvad der kommer op, og sørge for at vande. Det sidste er en arbejdsopgave, der er rift om, ihvertfald de dage, hvor vi må bruge haveslangen. Både Astrid og drengene synes, at det er helt fantastisk. Man skal bare være forberedt på, at det ofte ender med meget våde børn. Af samme grund er vi holdt op med lade dem vande i nattøj lige inden sengetid.

“Se mor, hvor lang tid, der går før vandet kommer ned i hovedet på mig”, lød det begejstret fra den otteårige, mens han stod midt på græsplænen med vandslangen pegende op

i luften. De dage, hvor vi bruger vandkander går det som regel lidt mere stille for sig. Men våd kan man altid blive.

GØDNING KAN VÆRE FARLIGT

Vi er ikke storforbrugere af gødning, selvom vi har en stor køkkenhave. For nogle sæsoner siden lykkedes det at slå en del af havens bærbuske ihjel, fordi vi ikke havde læst brugsvejledningen men bare smidt det med rund hånd. Den oplevelse har givet en vis respekt for gødning. Næste år håber jeg, at vi når at komme til genbrugspladsen efter jord i det tidlige forår. Det tror jeg køkkenhaven vil have godt af.

ASTRIDS HAVESERVICE

Astrid har iøvrigt besluttet sig for at blive selvstændig. Inspireret af de mange timer man bruger i sin have, har hun oprettet Astrids haveservice, så hun kan tjene penge på sin hobby. Hun har allerede lavet flyers med logo og det hele. Indtil videre arbejder hun dog kun for familien!

Hun er ansvarlig for potterne på terrassen. Her har vi sået forskellige krydderurter og blomsterfrø. Vi har også forspirede majs i et lille plasticdrivhus, dem planter vi ud til juni. Sidste år såede vi majs direkte i jorden, det var ikke nogen succes, formodentlig fordi juni var en kold måned.

I skrivende stund har haveforeningens ukrudtspatrolje meldt deres snarlige ankomst, så jeg tror jeg vil sende Astrids haveservice ud og luge skvalderkål i hækken. Måske man kan forhandle sig til lidt familierabat!

Mere tid i haven med **iMow**® robotplæneklipper

- Til græsarealer fra 500 - 4.000 m²
- Rotorkniv med dobbeltsidet klinge = ingen afknækkede knivresten i plænen
- Maskinen udregner selv klippetid, og tager hensyn til regnvej
- Kan leveres med app styring fra smartphone eller tablet
- Bioklip = automatisk plænegødning
- Klarer op til 40 % stigning
- Tyverisikret

iMow® - din frihed

Find din nærmeste
forhandler på stihl.dk

Godt naboskab med støjsvage batterimaskiner

STIHL's kraftige batterier passer til 19 forskellige maskiner til haven!

Motorsave • Teleskopsave • Hækkeklippere • Stanghækkeklippere
Trimmere • Grensaks • Blæsere • Fejemaskine
Plæneklippere • Skæremaskine

Find din nærmeste
forhandler på stihl.dk

KRYDSORD

Hvilken plante kaldes også "Bouillon-urt"?

3 2016	INSTRU- MENTER	SORDET	SKIND- SIDE	GÅR	TONER	FRED	VÅGEN	SER	ANB.	SLEV	LEVER
PLANTE			4					7			
FLOD					KØKKEN- UDSTYR TYSK KANAL				KRONER PÆN		2
ILT		FLINK DRIK			10 GYSE STYRE- SYSTEM			6			
?		3								BO	
HAST			NEGL GOLF- PLØK				FALSK DRENG		5		
NIT		DRIK PEP			SPOT KEND- BOGST.				KORT STRØM		
DYR		8				FORDÆR- VEDE					9
BEDE							1	JORD			

Hvis du løser krydsordet og sender løsningen på ordet med spørgsmålstegnet til Kolonihaveforbundet, enten på postadressen Frederikssundsvej 304 A, 2700 Brønshøj, eller på mailadressen info@kolonihave.dk, deltager du i lodtrækningen om præmier, der i år udloddes af Nelson Garden. Løsningen skal være Kolonihaveforbundet i hænde senest 4.8.2016 (vi er kun ude efter ordet med spørgsmålstegnet).

Præmierne i Havebladet nr. 3.2016 til tre vindere er:

1 cirkelhakke, 1 jordtermometer, 1 fugtighedsmåler
samt et omplantningssæt. Alt leveret af Nelson Garden.

Du finder Nelson Gardens produkter i havecentre, dagligvarebutikker og byggemarkeder over hele landet. Se mere på www.nelsongarden.dk eller ring på 2048 9800 for nærmere info.

Løsningen i Havebladet nr. 2.2016 er: "Claus Dalby". Vinderne

1. Finn Jakobsen, Aalborg Øst
2. Bo Christensen, Esbjerg
3. Anny Petersen, Rødovre

Alle 3 vindere får snarest deres præmie tilsendt.

DEN GRØNNE TELEFON

Af Grethe Bjerregaard, fagredaktør

Gennem årene kommer der mange samtaler via den grønne telefon. Nogle af de emner, der bliver berørt, er dem, der omtales herunder.

SKÆRMILJJE UDEN BLOMSTER

En skærmiljje uden blomster er ikke så charmerende. Årsagen til at der ikke kommer blomster kan være svær at kende, dog kan man forsøge forskellige ting for at forbedre tingene. Først og fremmest kan man forsøge at dele planten. Det er ikke noget, der bør gøres for ofte, for efter en deling tager det tid for rødderne at komme sig, men hvis rødderne bliver så tætte, at de danner en sammenhængende kage, kan det medføre færre blomster. Herudover bør man gøde jævnlige og sørge for at jorden ikke tørrer alt for meget ud mellem vandingerne.

DEN GRØNNE TELEFON

Tirsdage kl. 9.30-12.30 er den "grønne telefon" åben på forbundskontoret. I dette tidsrum kan du ringe på tlf. 38 28 87 50 og få en snak med Grethe Bjerregaard om problemer i haven og om planter og have i det hele taget. Du kan også sende en mail til gb@kolonihave.dk med spørgsmål, kommentarer, sjove historier eller oplevelser. Du kan forvente svar på din mail i løbet af en uges tid.

Se også Kolonihaveforbundets hjemmeside www.kolonihave.dk hvor du i Plantehjørnet kan se mange af artiklerne fra Havebladet.

CANNA HAR SAT FRØ

Canna sætter nogle fantastiske blomster, og somme tider kommer der frø ud af det. De er meget hårde og for at lette spiringen files den hårde skal, så det bliver lettere for vandet at trænge igennem den, når frøene sås om foråret ved ca. 21 °C. Normalt er Canna i stand til at blomstre når de er to år gamle.

FORMERING AF LIRIODENDRON

En kolonist havde fået fat i en gren af et tulipantræ, *Liriodendron*, og ville gerne vide, om den kunne bruges til formering. Til det er der kun at sige, at tulipantræ kan formeres med stiklinger, såvel som med frø og podning. Dog vil jeg personligt ikke anbefale, at man planter et tulipantræ i en kolonihave, for det bliver et stort træ og kan ende med at fylde haven, så der ikke er plads til andet og så er der ikke så meget ved det. Hvis der bruges stiklinger skal det være med urteagtige skud fra en kraftig gren, frøene høstes midt på efteråret og sås bedst udendørs og ved podning bruges sidepodning.

BESKÆRING AF FERSKEN

Fersken er på den absolutte nordgrænse i Danmark og det bedste resultat med fersken fås ved at lade det spalier. En fersken med krone bliver som regel meget uregelmæssig i formen. Når du anskaffer en fersken skal du derfor i gang med at forme den, fx i vifteform. Det sker bedst over flere år. 1. år skæres toppen af træet lige oven over et par sideskud i den højde man ønsker spalieringen skal begynde. Det bliver til potentielle ledegrene. 2. år midt på foråret skæres de to ledegrene tilbage til 30-45 cm fra hovedstammen, mindst tre knopper/sideskud skal være tilbage på skuddene. I løbet af vækstsæsonen udvikles nye skud fra grenene og af dem udvælges tre til fire skud der skal danne arme/ledegrene i vifteformen. 3. år midt på foråret afkortes ledegrenene med en tredjedel til knopper, der vender nedad. Indtil viften er fyldt ud som du ønsker det fortsættes denne beskæring hvert forår. Sent på sommeren skæres overflødige sideskud tilbage til ca. 45 cm og bindes til spalieret. De blomstrer næste år.

HJÆLP! – hvad gør vi?

Selv om der er så stor plantevariation i en kolonihave, at den stort set kan klare sig selv uden fremmed hjælp når planterne angribes af sygdomme og skadedyr, er det dog også rart at vide, hvad det er for noget, der ind imellem rammer planterne, så de ikke ligner sig selv.

BØNNESYGE

- *Iagttagelse:* På blade, stængler og frugter udvikles indsunkne, brune længdestriber.

Bladnerverne bliver først rødlige, senere brunlige og bladene visner. På bælgene kan ses rødbrune pletter som inficerer bønnerne. I fugtigt vejr kan der på bælgene dannes rødlige, slimede svampevækster.

- *Årsag:* Det er en svamp, *Botrytis fabae*, som trives bedst i fugtig luft. Svampen kan overvintre på rester af bønneplantemateriale. Kan være luftbåren.

- *Hvad kan der gøres:* Bønner skal dyrkes i veldrænet jord. Brug ikke kvælstofrig gødning, da det kan være med til at fremme blødt væv, som nemt angribes af svamp.

Læg bønnefrøene med stor afstand, f.eks. 25 cm, det sikrer større luftcirkulation mellem planterne. Ukrudtsfri jord ved lugning er vigtigt. Når ukrudtet er væk ned sættes luftfugtigheden mellem planterne og risikoen for svampeangreb mindskes.

BLOMMEBLADHVEPS

- *Iagttagelse:* Småfrugterne bliver angrebet af larver. Larverne er cremehvide med brune hoveder og bliver omkring 10 mm lange. De beskadigede frugter har et rundt hul og ud af dette kan komme sorte ekskrementer. Frugterne falder af træet sidst på foråret/først på sommeren. Hver enkelt larve kan nå at ødelægge 4-5 frugter.

- *Årsag:* Det er en bladhveps, som lægger sine æg på blomsterne. Det foregår midt på foråret, når blomstringen er rigtig smuk.

- *Hvad kan gøres:* Blommebladhvepsen optræder lokalt og det er især hvor der har været problemer med den året før, så det er vigtigt at se træerne godt efter i blomstringsperioden. Hold øje med æglægningsmærker, mørkfarvede hvælvinger på blomstens bægerblade. Fjern skadede småfrugter før larverne kommer ud for at bore sig ned i jorden. I jorden overvintre de. 'Victoria' blomme er den mest modtagelige blommesort. Nogle år kan det være en fordel at nogle af frugterne går til, det er naturlig udtynding i år med stor frugtsætning.

RIBSBLADLUS

- *Iagttagelse:* Krøllede blade med hævede partier ses i skudspidserne og ved nærmere eftersyn kan ses små bleggule insekter. Blade, som angribes, er gul-liggrønne og kan få en rødlig farve.

- *Årsag:* Det er bladlus, som er saftsøgende. Angreb kan ses fra knopbrydning om foråret og til midsommer. Herefter udvikler de vinger og flyver over på den vilde blomst skovgalte-tand (*Stachys sylvatica*). Om efteråret vender den tilbage til ribs- og solbærbuske, hvor overvintrende æg lægges.

- *Hvad kan der gøres:* Lusene sidder på bladundersiden, de kan spules af med en kraftig vandstråle.

HF 1908 i Skive

Af Hans Preisler, kredskonsulent i Vestsjælland

Haveforeningen HF 1908 i Skive er stiftet samme år som Kolonihaveforbundet, nemlig i 1908 og forbundsformanden havde da også sine gaver til foreningen medbragt i jubilæums 2008 "mulepose" da Kolonihaveforbundets konsulenter besøgte foreningen!

Foreningen er på 61 haver, medlemspriserne er 1100 kr./år og 320 kr./år for vand. Her er sommervand og 11 haver har valgt at få indlagt strøm. Foreningens formand Jens Peder Sørensen, næstformand Jan Kristiansen og kredskassereren bød velkommen.

Havevandringen førte blandt andet til have nummer 63 med Leif Mikkelsen og Tina Damgaard som brugere. En virkelig smuk og velholdt præmiehave. Herefter besøgte vi have nummer 53, velpasset af Jane og Jens Peder Sørensen. Også en præmiehave med højbede og prydhave. Til sidst besøgte vi have nummer 14 passet og plejet af Anny og Kaj Hansen, endnu en præmiehave, som det var godt for konsulenterne at besøge.

Undervejs foranstaltede konsulenterne en lille uvidenskabelig undersøgelse af præmieringsordningen. Resultatet er videresendt til formanden, men hovedkonklusionen er, at der nok er individuelle forskelle mellem konsulenterne, alt efter hvilket system man bruger, men resultatet, om hvem der skal have præmie, er der stor enighed om. Besøget sluttede med en kaffekomsammen i foreningens klubhus med kaffe, avec og et kagebord, der ikke lod det sønderjydske kagebord noget tilbage at ønske!

Hovedbestyrelsesmødet i april

Af Ditte Jensen, direktør, Kolonihaveforbundet

Hovedbestyrelsen holdt i april sit første møde i 2016

På mødet blev der budt velkommen til de nye medlemmer Jan Michelsen fra Vestsjælland Kreds samt Preben Sørensen fra Sønderjysk Kreds. Der blev også budt velkommen til Johnny Olback fra Hovedstaden Syd, som pt. er konstitueret for Jan Gamst og til John Damgaard, der varetager opgaver for Ole Michél, som desværre er langtidssyg. Preben Jacobsen takkede endvidere de tidligere medlemmer Lis Kock (Sønderjysk Kreds) og Hans Larsen (Vestsjællands Kreds) for deres tid i Hovedbestyrelsen og det gode samarbejde.

Statsautoriseret revisor Egon Pedersen samt kritiske revisorer Jørgen Ullman og Preben Bøgvald deltog under mødet, hvor regnskabet for 2015 blev gennemgået. Hovedbestyrelsen tog regnskabet til efterretning.

Hovedbestyrelsen godkendte udvalgenes mål for 2016, så de ved, hvad de skal arbejde med i 2016. De nedsatte også et yderligere udvalg, som skal arbejde med stiftelse af andelshaver, i tilfælde hvor jordejer vil sælge jorden.

Herudover godkendte Hovedbestyrelsen en ny standardlejekontrakt for nyttehaveforeninger, som ikke har huse, eller hvor husene er ejet af foreningen. Den nuværende standardlejekontrakt giver nemlig ingen mening for disse foreninger.

Hovedbestyrelsen udnævnte tidligere kredsformand Hans Larsen fra Vestsjællands Kreds til æresmedlem.

Endelig besluttede Hovedbestyrelsen, at kongressen i 2021 skal holdes i Ålborg.

UDVALGSMØDER

Flere af de nedsatte udvalg har også holdt møder i første halvår af 2016.

- *Vurderingsundervisningsudvalget* har afholdt 4 kurser for vurderingsinstruktører, så der nu findes vurderingsinstruktører i alle kredse. I slutningen af april var der meldinger fra flere kredse om, at undervisningen af vurderingsfolk er i fuld gang.

- *Købs- og Salgsudvalget* arbejder med forskellige indstillinger til Hovedbestyrelsen om uhensigtsmæssige eller manglende vurderingsregler, bl.a. en indstilling om, hvordan man vurderer kloakanlæg.

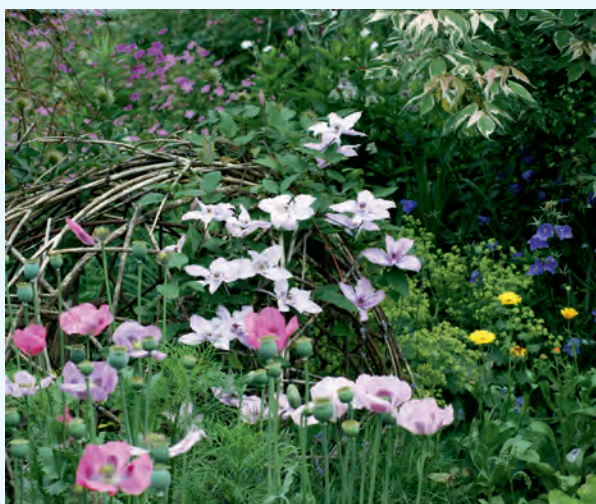
- *Udvalget om andelshaver* har holdt sit første møde, hvor der primært blev lagt en plan for det kommende arbejde.

- *Redaktionsudvalget* arbejdede sidste år med fokus på mere organisatorisk stof i Havebladet, og her er der sket en væsentlig forøgelse. I 2016 vil der blive arbejdet med fokus på at få mere lokalt stof i Havebladet.

- *Konsulentudvalget* arbejder med havepræmieringen og med planlægningen af konsulenternes årlige tur, som i år går til Holland.

- *IT-udvalget* har gennemført en undersøgelse af IT-brug i haveforeningerne. Resultaterne skal nu bruges i det videre arbejde. Der skal i 2016 arbejdes videre med især hjemmesiden.

- *Forretningsudvalget* har naturligvis også løbende holdt møder om den daglige ledelse af Forbundet.

fortsat...

Fri os fra Forbundets juristeri

Bestyrelsesvejledning, Vurderingsvejledning, Standarddokumenter, Nyhedsbreve, Købsaftaler osv. Forbundskontoret har de seneste år sprøjtet materiale ud – primært til bestyrelser – der beskriver regler for kolonihaveforeninger.

De fleste er heldigvis glade for informationerne, men fra tid til anden får Forbundskontoret en god gammeldags skideballe over alt det, der sendes ud. Der kommer alt for meget nyt, lyder det sommetider.

Kolonihaveforbundets direktør Ditte Jensen erkender, at der er kommet meget materiale de seneste år, og at det kan være et stort arbejde for bestyrelsen at sætte sig ind i det hele. Noget af det vi sender ud, er ikke lige relevant for alle, men haveforeningerne er meget forskellige, og derfor er vi nødt til at informere bredt om mange forskellige emner lige fra snerydningspligt til købsaftaler mv. Og når vi informerer, er det ikke for at genere nogen – men typisk fordi nogle har efterspurgt det, siger Ditte.

Vi er godt klar over, at det er et kæmpe arbejde, når man påtager sig et tillidshverv i en haveforening, fortsætter Ditte. Og man kan ikke forlange at helt almindelige mennesker, som bliver valgt, pludselig ved alt om regler for kolonihaver. Netop derfor er det vores opgave at informere om de regler, der gælder, så vi beskytter medlemmerne bedst muligt. Der er jo ikke tale om regler, som vi selv har fundet på. Reglerne gælder uanset om vi vejleder om dem eller ej, og så er det altså vores opfattelse, at vi hjælper foreningerne bedst ved at vejlede og give dem værktøjer, som understøtter dem i arbejdet, og som sikrer dem mod ansvarssager, som foreningens medlemmer hæfter for økonomisk.

SPAR PENGE

Brug kampagnekoden “KHF” inden 1/8 på www.tcgo.dk og spar op til 1.038 kr. Som medlem i Kolonihaveforbundet sparer du lige nu 20 % på din router (som er en af markedets bedste)

... og du modtager også 20 GB data gratis (svarende til 22 timer film, 45 timer surf, 45 timer musik/lydbøger og 900 e-mails). Desuden modtager du et ekstra datakort, som kan bruges i din tablet, sættes i en anden router, gives til din nabo i kolonihaven eller noget helt fjerde.

Efter kampagnen udløber d. 1/8 2016 vil der fortsat være 10 % rabat på din router og du vil også modtage 10 GB gratis, samt et ekstra datakort.

Kolonihaveforbundet slår et slag for **INTERNET** i kolonihaverne

Kolonihaveforbundet vil gerne understøtte Regeringens politik med at understøtte udbredelsen af velfungerende internet i alle dele af Danmark.

Der bliver stillet større og større krav til udstyret i kolonihaven og krav om internet bliver mere og mere udbredt. Ikke nok med at mange ønsker, at der er internet i kolonihaven, så forventes det også at internetforbindelsen er stabil og hurtig.

Når man er i kolonihaven kan forbruget af internet variere meget; den ene dag kan regnvejret og de grå skyer betyde, at børnene bruger deres tablet til at spille, at man ser en god film eller streamer musik via nettet. Den anden dag kan solens stråler betyde, at man hellere vil bruge tiden udendørs.

Der er en række muligheder for at få internet i sin kolonihave – både ADSL bredbånd, kabel bredbånd, fiber og mobilt bredbånd. Det kan være svært at skelne mellem disse begreber, men helt kort, så kan man sige, at hvis man er en person, der bruger sin computer meget uden for hjemmet eller har et varierende dataforbrug, så skal man vælge en mobil bredbåndsforbindelse.

Ved mobilt bredbånd forstås, at man typisk tilslutter internettet via en enhed, USB stik, router eller mobiltelefon der kan læse et simkort. Fælles for alle mobile bredbånd er, at der ikke er behov for kabelføring ind i huset, da signalet trækkes fra nærmeste mobilmast. Signalet kan svinge meget på tværs af landet, men generelt har det mobile bredbånd udviklet sig i en positiv retning over en årrække.

Som kolonihaveejere kender vi problemstillingen med, at man på den ene side godt vil have adgang til internet, når man er i kolonihaven, men på den anden side ikke er indstillet på, at have store opstartsomkostninger eller betale abonnement i de perioder, hvor man ikke bruger kolonihaven, eller alternativt bliver nødt til at sætte abonnementet i bero i en periode, naturligvis for en ekstra omkostning.

Derfor har vi nu indgået en rabat-aftale med TC-GO.DK, som betyder, at kolonihave-ejerne kan opnå gode rabatter på internet, som er skræddersyet til kolonihavehuse (se foregående side, "Spar penge").

TC-GO.DK er en ny udbyder af internet på det danske marked og tilbyder et stabilt internet uden abonnement

og uden binding i hele Danmark på et af Danmarks stærkeste mobile netværk.

Mange kolonihaver ligger ofte uden for byerne og det er som regel dér, hvor internetdækningen kan være mangelfuld. TC-GO.DK har specialiseret sig i at tilbyde stabilt internet, selv i områder med begrænset mobildækning.

Man betaler kun for det forbrug, man har, og der er derfor ingen faste abonnementsudgifter. Der er ingen behov for kabelføring og når routeren først er i strømskikket, så er du på. Man køber løbende den internetmængde man har brug for og desuden kan man tage routeren med hjem til sin private bolig, hvis man også har behov derhjemme.

Det er svært at forudse, hvor meget internet man skal bruge på en skøn dansk sommer i kolonihaven og med TC-GO.DK køber man derfor internet/data helt efter behov. Man kan sammenligne det med et taletidskort – bare med data. Løber man tør, så tilkøber man blot en ny datapakke. Datapakkerne er gyldige i 3 måneder og har fem forskellige størrelser; fra 10 GB og op til 200 GB. Så når routeren i kolonihaven ikke benyttes, så betaler man heller ikke.

IT-udvalgets resultat af IT-undersøgelsen i

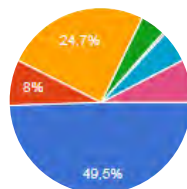
IT-udvalget gennemførte i begyndelsen af 2016 en undersøgelse af haveforeningernes brug af IT. Der blev sendt et spørgeskema til alle foreninger med oplyst email-adresse og mange tak til de 246 foreninger, der har svaret.

Det er en overordentlig høj svarprocent, så resultatet af undersøgelsen er i høj grad repræsentativ. Undersøgelsen viste helt overordnet – men måske ikke overraskende – at der er meget store forskelle på de administrative behov i foreningerne bl.a. afhængig af, hvor store de er. Nedenfor kan du læse om de mest interessante konklusioner.

1. MEDLEMSSYSTEM

Alle haveejere i foreninger under Kolonihaveforbundet forventes at være registreret i "Formandsportalen". Formandsportalen er et IT-system, kolonihaveforbundet stiller til rådighed for de enkelte foreningsbestyrelser til medlemsregistrering.

1. Hvad bruger din forening/kreds til oversigt/registrering/styring af medlemmer?

Forbundets Formandsportal – direkte opslag på kolonihave.dk	136	49,5 %
Windows Office (Excel eller Word) – Download fra formandsportalen	22	8 %
Windows Office (Excel eller Word) – egen version	68	24,7 %
Regnskabssystemets liste over medlemmer	12	4,4 %
Standardsystem (Freeware eller købt)	1	0,4 %
Eget udviklet system (fx Access eller andet)	15	5,5 %
Andet	21	7,6 %

Godt ½-delen (57,5%) af alle foreninger bruger Formandsportalen som udgangspunkt til styring af medlemmer.

Der vil blive arbejdet videre med at undersøge om Formandsportalen også vedligeholdes af de resterende 42,5% af foreningerne. Dette er nemlig en forudsætning for, at fx Havebladet bliver sendt til medlemmernes aktuelle adresse og at korrekt medlemsnavn udskrives på vurderinger.

At en så stor procentdel benytter andre IT-værktøjer end Formandsportalen giver også anledning til at overveje, om Formandsportalen reelt dækker de behov, som foreningerne har til styring af medlemmer, eller om der skal noget andet til.

2. REGNSKAB OG BOGHOLDERI

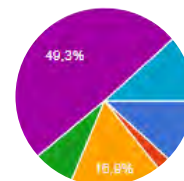
Til regnskab bruger ca. 50 % excel. 12 % bruger winkas. Resten bruger "andet".

Excel kan være udmærket til at styre et lille regnskab, men hvis regnskaberne bliver lidt mere omfattende, er det ikke altid excel er tilstrækkeligt. F.eks vil et regnskab i Excel ikke overholde bogføringsbekendtgørelsen.

Forbundet vil undersøge om det er muligt at stille et regnskabsprogram til rådighed for foreningerne, så kasserernes arbejde med regnskab og bogholderi kan blive lettere.

2. Hvordan håndteres regnskab

WEB-regnskabssystem – Winkas	32	11,8 %
WEB-regnskabssystem – andet	7	2,6 %
Regnskabssystem installeret hos kassereren (Skriv venligst hvilket system) i kommentarfeltet nedenfor	46	16,9 %
Får bogført "ude i byen"	21	7,7 %
Regneark (Excel eller lignende)	134	49,3 %
Andet	32	11,8 %

3. HJEMMESIDE

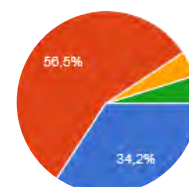
En hjemmeside er en naturlig del af nutidens haveforeninger. Hjemmesider kan bruges til information og kommunikation med såvel eksisterende som kommende medlemmer.

Ca. 66 % af foreningerne har en hjemmeside og langt de fleste har en hjemmeside med navn [www.<foreningsnavn/forkortelse>.dk](#) (fx [www.hf1907.dk](#)). Dvs. rigtig mange af disse foreninger har eget domæne (hvor fx [hf1907](#) er navnet på domænet).

Det er tydeligt, at der er stor forskel på, hvor aktivt de enkelte foreninger benytter deres hjemmeside i det daglige arbejde.

3. Har foreningen/kredsen en hjemmeside?

Nej	92	34,2 %
Ja – et medlem er web-master (som "passer" hjemmesiden)	152	56,5 %
Ja – vi bruger en betalt, ekstern webmaster	12	4,5 %
Andet	13	4,8 %

4. DIGITALE ARKIVER

Meget få foreninger har digitale arkiver, hvor foreningens dokumenter gemmes. Dette kan blive en stor udfordring, da meget kan gå tabt, når bestyrelser skiftes ud mv.

5. MAILS

En mailadresse til foreningen og mail-kommunikation med medlemmerne er i dag en naturlig del af foreningens interne liv.

Langt de fleste foreninger har en eller anden form for mailadresse. Ca. 75 % af foreningerne sender individuelle mails til medlemmer, og ca. 50 % sender generel information ud til medlemmerne.

Ud af de 56 % af foreningerne, der har eget domæne til foreningens hjemmeside, er det dog de færreste af dem, der bruger de gratis mail-adresser, der kan tilknyttes domænet.

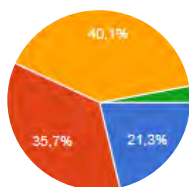
Mange foreninger anvender bestyrelsesmedlemmernes private mailadresser i stedet for foreningsmailadresser, hvilket kan være problematisk, når der sker udskiftning blandt bestyrelsesmedlemmerne.

Resultaterne for hjemmeside, arkivering og mails antyder, at der kan være nogle udfordringer for de enkelte foreninger, herunder mangel på teknisk kyndige medlemmer, der kan tage udfordringerne op.

Da det grundlæggende behov for løsninger til disse funktioner er meget ens i de enkelte foreninger, kan det overvejes, om Kolonihaveforbundet skal arbejde hen imod at kunne tilbyde webhotel til de enkelte foreninger. Dette vil dog kræve, at Kolonihaveforbundet også er bemandet, så man kan tilbyde hjælp og vejledning til de foreninger, der har brug for det. Herudover vil der blive arbejdet på artikler i kommende numre af Havebladet om fordele og ulemper ved digitale arkiver og forenings-mailadresser.

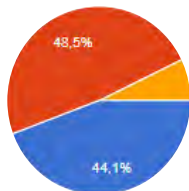
4i. Sendes der individuelle mails til enkelt-medlemmer?

Nej	58	21,3 %
Ja – fra et eller flere bestyrelses-medlemmers "private" mail-adresse	97	35,7 %
Ja – fra Forenings-mailadresse(r)	109	40,1 %
Andet	8	2,9 %

4m. Sendes der generel information til alle medlemmer med email?

Nej	120	44,1 %
Ja	132	48,5 %
Andet	20	7,4 %

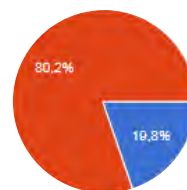
6. VURDERINGSSYSTEM

80 % af foreningerne angiver, at de bruger Forbundets vurderingssystem. Ca. 7 % af foreningerne oplyser at bruge supplerende IT-værktøjer ved vurdering såsom tegneprogrammer og/eller digital fotoarkivering.

Der er basis for at check'e op på, om de 20 % af foreningerne, der IKKE benytter forbundets vurderingssystem har en berettiget grund til at undlade dette – hvilket sagtens kan være tilfældet.

6. Vurderinger: Bruges forbundets WEB-baserede vurderingssystem?

Nej	51	19,8 %
Ja	207	80,2 %

8. ANDET

- De fleste foreninger angiver, at de bruger excel til styring af deres venteliste. Meget få foreninger har digital opskrivning til venteliste eller et system til styring af deres venteliste.
- 60 % bruger ikke noget værktøj til at understøtte deres administration af fællesarbejde.
- 58 % har ikke nogen systemunderstøttelse af vandafregning.
- 18 foreninger har angivet at de har en facebook-gruppe. Tallet er formentlig en del højere.

Undersøgelsen giver svar på meget, men efterlader også en del spørgsmål. På længere sigt vil IT-udvalget og Kolonihaveforbundet se på, om der kan udvikles værktøjer, som understøtter og letter foreningernes arbejde med administrative opgaver.

Har du forslag, kan du altid skrive til info@kolonihave.dk – Husk at angive "IT-udvalg".

HVEPSE

KAN GØRE GAVN

Et hvepsebo kan være aldeles ubehagelig at have som nabo, især om eftersommeren hvor hvepse optræder i store mængder. De interesserer sig især for havens modne blomster og andre saftige frugter men også syltetøj og andre søde sager har deres interesse.

Hvepse er gulstribede insekter. Det mest irriterende er hvepsenes forsvarsredskab, den giftige brod. Man føler nærmest de er bevæbnede og det værste er, at det gør nederdrægtigt ondt at blive stukket.

HVEPSELARVER FODRES MED INSEKTER

Hvepse er rovdyr. Deres naturlige føde er andre insekter. Det er bl.a. bladlus, møl, larver og et stort antal af andet "kryb", som de samler i stort antal. Større insekter som sommerfugle og tykke aftensværmere går de ikke af vejen for.

I et pænt stort hvepsebo er der mange hundrede hvepse og en mængde larver. Alle skal have foder hver dag, så forbruget af bladlus, larver m.fl. er enormt stort.

KUN HUNNER OVERVINTRE

Det er kun de befrugtede hunner som overvintrer og de skal hver især stifte et nyt samfund næste år. En hun bygger en lille rede som er kugleformet af papir hun selv fremstiller af tygget træ. I reden lægger hun 3 æg og passer i starten selv larverne. Når disse tre larver er blevet til unge hvepse, lægger de flere æg. Det er på den måde at en hvepsefamilie begynder at arbejde sig op til en stor familie. Hen på sommeren, når nætterne bliver køligere, så dør bladlusene når de har lagt æg og larverne bliver pupper og dermed forsvinder føden. Når der er fødemangel bliver hvepsene nærgående og vil gerne redde sig noget frugt og syltetøj samt andre søde sager.

Som regel generer hvepsene ikke nogen, de lever ugenert. Men engang imellem kan et hvepsebo være placeret så uheldigt, tæt ved en siddeplads, i udhæng eller andre generende steder, at de må fjernes.

FOTO: GRETHE BJERREGAARD

Af Jann Poulsen, plante- og haveskribent

Set i forbifarten...

▲ Her er det den skønne stokrose der tager billedet. Farven er rigtig fremtrædende foran det stedsegrønne. Der er en fin fornemmelse af at havegangen går hen til døren.

CJ

▲ Skydeskår i hækken: Sådan kan man også variere den grønne væg mod fællesstien.

CJ

▲ Her er havegangen virkelig med til at gøre farvevalget rødt, hvidt og blå gennemført. Det virker næsten som om taget går over i havegangen. De blå krukker og vinduerne er fine detaljer.

CJ

KOLONIHAVEJURA

AF THOMAS HERMANN LANG, JURIST, KOLONIHAVEFORBUNDET

LÆS FORSIKRINGERNE GRUNDIGT

Alene tanken om at læse forsikringsbetingelser kan virke søvndyssende på de fleste mennesker, her finder man ofte formuleringer, med undtagelser til undtagelser til udgangspunktet.

Derfor råder vi alle bestyrelser til at kontakte os for at få afklaret tvivlsspørgsmål til dækningsomfanget af de forskellige forsikringer – vi sender spørgsmålene videre til besvarelse hos forsikringsselskabet. Samtidigt anbefaler vi, at man som forening tegner forsikringerne oplistet her:

<http://kolonihave.dk/medlemmer/forbundets-forsikringsordninger>

Dette kan gøres hos Alm. Brand igennem Kolonihaveforbundet eller hos andre forsikringsselskaber.

ERHVERVSANSHVABEHAR'?

Imponerende 80 % af alle foreninger har tegnet erhvervspakken, der inkluderer erhvervsansvarsforsikringen.

Overordnet kan man sige, at alle aktiviteter er forbundet med en risiko og det er denne ikke indtrådte skade, som man sikrer sig imod. Små foreninger har groft sagt en mindre risiko, men omvendt vil udgifterne til erstatning skulle fordeles på færre medlemmer. Derfor bør man altid sørge for, at foreningen er dækket.

EKSEMPLER – LEGEPLADSER OG SNERYDNING?

Mange haveforeninger har etableret legepladser som måske oven i købet er tilgængelige for offentligheden. Her er erhvervsansvarsforsikringen vigtig, da den som udgangspunkt dækker indtrådte skader som følge af en uforsvarlig/farlig indretning af legepladsen.

Dækningen gælder også i relation til skader, der er forårsaget af manglende snerydning om vinteren.

Et tredje eksempel kan være til festlige lejligheder, hvor man opstiller telte, hoppeborge etc. i foreningen. Her kan skader som opstår som følge af mangelfuld opsætning være ansvarspådragende for foreningen.

Mange foreninger får aldrig brug for forsikringer og gudskelov for det. De der gør, skal til gengæld være glade for at have sørget for at få tegnet dem.

Og man skal selvfølgelig indrette legepladser, festtelte mv. på fornuftig vis – forsikring eller ej.

Kolonihaveforbundet ønsker TIL LYKKE

Ringhaven fyldte 60

Den 28. maj 2016 fyldte H/F Ringhaven 60.
I anledningen blev afholdt en uformel reception
kl. 12.30 i Ringhaven 7.

Bestyrelsen

Hestholm 1966-2016

Haveforeningen Hestholm fejrede den 2. juli 2016 50 års
jubilæum. I den forbindelse blev afholdt reception lørdag
kl. 11.00-13.00 på Vestbuen 75, 2750 Ballerup (ved Fest-
huset Lillelund) for annoncører, forretningsforbindelser,
venner og bekendte.

Bestyrelsen

Forkert navn og adresse på havebladet ??

Husk at alle rettelser vedr. medlemsnavn og
adresse skal ske til din egen haveforenings
bestyrelse.

Red.

Kolonihaveforbundets hjemmeside

På Kolonihaveforbundets hjemmeside,
www.kolonihave.dk, finder du mange oplys-
ninger om kolonihavelivet. Du har også mu-
lighed for at finde mange af de artikler, der
har været bragt i Havebladet ved at gå ind på
Plantehjørnet.

Red.

Manglende eksemplar af Havebladet i postkassen?

Hvis du ikke har fået Havebladet, kan du gå
ind på Kolonihaveforbundets hjemmeside
for at reklamere via det anførte link.

Vær dog opmærksom på at adressen skal
være korrekt anført hos Kolonihaveforbun-
det og at bladet kun sendes til den faste
adresse, også selv om man har meldt midler-
tidig adresseforandring.

Red.

KOMMENDE NUMRE AF HAVEBLADET 2016

Blad	Planlagt til at udkomme
Nr. 4	primo september
Nr. 5	primo december

Kolonihavehuse & Bjælkehytter

Design dit
drømme
hus fra kun
1600,- pr. m2

Danmarks
største
udvalg i kvalitets-
kolonihave-
huse

SHINGLES TAGPAP

Vores shingles tagpap udnytter innovativ teknologi til at forbedre shingles' præstationer med mindre vægt.

Alle shingles tagpap er produceret, så det giver en overlegen holdbarhed og fleksibilitet. Holdbarhed ca. 40 år alt efter forhold.

Kun 207,- pr. pakke.

(3 m2 pr. pakke, som dækker 2,5 m2)

DESIGN DIT EGET KOLONIHAVEHUS - eller vælg mellem 100 standard modeller

Design dit eget drømmehus fra kun 1600,- kr. pr. m2 eller vælg imellem mere end 100 færdige råhuse og hytter på vores hjemmeside www.nynorm.dk. Vi tilbyder også rådgivning og hjælp til byggeplaner.

Model Copenhagen FÆRDIG MONTERET

Har du en drøm om en ny bjælkehytte, men ikke ønsker at montere selv, så kan vi som noget nyt tilbyde færdig montering.

I prisen vil være inkluderet montering af hytte på byggeherrens fundament, isoleringssæt til væg og tag inkl. isoleringsmateriale, shingles tagpap og malede vinduer m.m.

Kun 259.900,- i 70mm

RING og hør nærmere.

Vidste du at
5.800
Danske boligejere har
handlet bjælkehytter hos
Nynorm de seneste
år

Model Hornbæk

24m2 + 9m2 veranda, 70 mm kraftige bjælker. Komplet byggesæt med vinduer og dør. Før 71.400,-

Nu kun kr. **69.900,-** inkl. moms og lev.

Model Gotland 16

15,2m2, 44mm kraftige bjælker. Komplet byggesæt med vinduer og dør. Før 21.900,-

Nu kun kr. **21.500,-** inkl. moms og lev.

Model Eskildsø

48m2 + 25m2 hems, 50 til 92mm kraftige bjælker. Komplet sæt med termoruder, dør, beslag, greb og lås.

Fra kr. **121.900,-** inkl. moms og lev.

Alle er ualemt byggesæt med termoglas eller 1 lag glas, ekskl. montage sæt, tagbeklædning, fundament og isolering.

nynorm[®]
SIDEN 1975

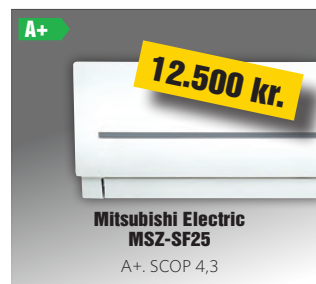
KONTOR & Udstilling: BYTOFTEN 10 - 5550 LANGESKOV - TLF. 70 23 15 51 - MAIL: NYNORM@NYNORM.DK
UDSTILLING: HÅNDVÆRKERVEJ 82, 4000 ROSKILDE (åbent alle dage, dog kun bemandet torsdag 9.30 - 15.00)

WWW.NYNORM.DK

Stærke TILBUD PÅ VARMEPUMPER

Alle priser er inkl. montering – klar til brug!

Vi hjælper gerne med at søge energitilskud

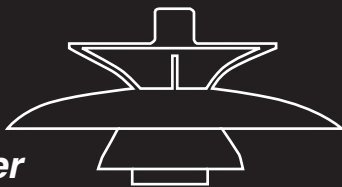

**BESTIL NU PÅ
TLF. 70 26 70 16**

DANSK-VARME ApS
www.danskvarme.dk

Alt el-arbejde udføres i Deres
fritidshus, såvel ny-installation
som reparation og udvidelse
af bestående installation
til særdeles rimelige priser.

● **Rabat til
pensionister**

Erik Andersen. Statsaut. El-installatør

**Henvendelse på vagttelefon
38 74 79 22
mellem kl. 6-9 og efter kl. 19.30**
Højstrupvej 30B · 2720 Vanløse · Tlf. 38 74 79 22

kb fritidshuse.dk
Snedker og Tømrerfirma Kim Bengtsson ApS

Rengevej 11 · 4660 Store Heddinge · tlf. 20 33 48 78
mail: info@kbritidshuse.dk · www.kbfitidshuse.dk

Bjælkehytter i flot kvalitet

Indretning helt efter
dine ønsker og behov.

Udføres i 50, 70 eller
92 mm bjælker.

**Fra ca.
1.700 kr./m²**
inkl. moms og levering

Før mere information ring til Birkedalhuset
på tlf.: **24 20 60 09** eller se mere på **www.birkedalhuset.dk**

Fleksibelt MOBILT BREDBÅND som du kan TAGE MED PÅ FARTEN

Som medlem af Kolonihaveforbundet kan du spare mange penge på internet hver måned - hele året!

Læs mere på www.tcgo.dk
Brug koden "KHF"

TC-GO.DK er fleksibelt internet
UDEN abonnement - UDEN binding
72 42 43 40
hallo@tcgo.dk

SolarMagic er markedets bedste og billigste luftsolfangersystem, hvilket er dokumenteret i den eneste helt uvildige test af luftsolfangersystemer i Danmark.

Den bedste gave du kan gi dig selv og dit havehus.

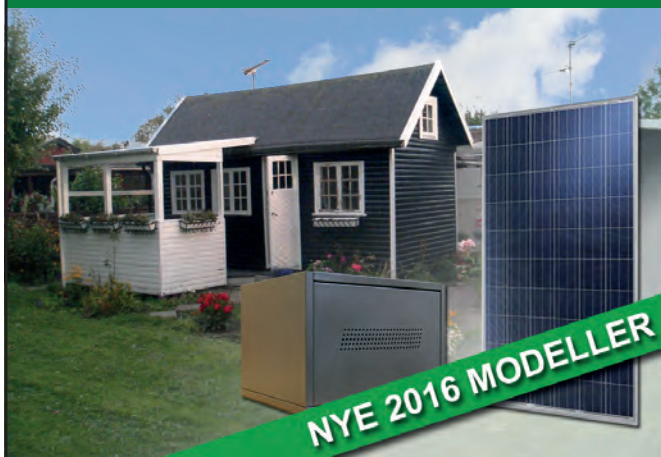
Særligt tilbud kun til kolonihavebladets læsere.

1 stk. SolarMagic model M40wall, som vist på billedet Nu til 1.600,- normalpris 2.500,- spar 900,-

(Passer til et hus på op til 50m². Leveringsomkostninger 200,- kan kun bestilles ved tlf. henvendelse på 60231200, da prisen er forbeholdt kolonihavebladets læsere)

SolarMagic, Kammersgårdsvej 36, 7760 Hurup
Tlf. 6023 1200 - kontakt@solarmagic.dk
www.solarmagic.dk

220V I FRITIDSHUSET Til lys, køleskab, tv

SOLCELLEANLÆG

Solcelleanlæg fra Viva Energi leverer 220V til fx køleskab, tv, lamper, mobil, pc, kaffemaskine og støvsuger.

INTRODUKTIONSPRISER!

Nye 2016 modeller med kontrolplade, der har forbedret batteriladeprofil, og hvor du nu kan holde øje med både produktion og forbrug.

I denne måned til introduktionspriser! SPAR OP TIL KR. 2450,-

Solpakke 800Wh/600W

kr. 9.999,-

Til alm. køleskab, lys, tv, pc, mobiltlf, iPad.

Strøm nok i højsommer og weekender.

250-255W panel (1x1,65m), 220V (600/1200W), 2,4kWh batterilager. Nr. 1369. Normalpris: 10.999,-

SPAR 1000,-

Solpakke 1.7KWh/600W

kr. 11.999,-

Som ovst. m/2 paneler. Strøm til hele sommeren.

2 paneler (2x1,65m). Nr. 1370, Normalpris: 12.999,-

SPAR 1000,-

Solpakke 1.7KWh/2400W

kr. 17.999,-

Til kaffemaskine, støvsuger, microbølgeovn & alt i solpakke 800Wh. Strøm til hele sommeren.

2x 255-255W paneler (2x1,65m), 220V/2400W, 4,8kWh batterilager. Backup-indgang til ekstern 220V kilde. Nr. 1492. Normalpris: 20.449,-

SPAR 2450,-

Alle anlæg er komplette med udførlig dansk monteringsvejledning. Husk også at købe monteringsbeslag afhængig af tagtypen (200-600 kr. pr. panel). Viste batterikabinet er tilbehør (Kr. 469,-). Priser er inkl. moms og uden montering.

Vi er danmarks førende indenfor batterianlæg!

Læs mere på vivaenergi.dk/fritidshus

Viva Energi

Anelystparken 43B | 8381 Tilst
Tlf. 70 22 70 40 | www.vivaenergi.dk

OFFICIELLE FLAGDAGE 2016

5. juni Grundlovsdag
7. juni Hans Kongelige Højhed
Prins Joachim
11. juni Hans Kongelige Højhed
Prinsgemalen
15. juni Valdemarsdag.
Genforeningsdagen 1920
5. sep Danmarks udsendte
25. dec Juledag

På Danmarks-Samfundets hjemmeside
www.danmarks-samfundet.dk finder du
retningslinjerne for brugen af Dannebrog.

STORT UDVALG!

I BRUGTE:

staldøre med termoruder
terrassedøre
dobbelt terrassedøre
yderdøre
indvendige døre
termovinduer
glaspartier
energitermoruder
nye og brugte
radiatorer

Vi foretager også reparationer,
montering af døre, vinduer, terras-
ser og udestuer. Endvidere udfører
vi havearbejde, træfældning
og flisearbejde m.m.

Herluf Christensen

Herstedøstergade 25
2620 Albertslund

Tlf. 2442 3860

hcggenbyg@mail.dk

Åbent alle dage efter aftale
– også weekend og aften

"Det bedste, jeg nogensinde har gjort"

Flot foretrukket kildesortende muld-
toilet til kolonihavehuset. Stor succes
ved test i 10 kolonihaveforeninger. Hent
brochure og se film på www.backlund.dk
Følg os på www.facebook.com/Backlunddk

ÅBENT HUS

Ons. 06.07. kl. 16-18
Man. 01.08. kl. 16-18
Tors. 11.08. kl. 16-18
Tors. 18.08. kl. 16-18
Tors. 25.08. kl. 16-18

Separatts topmodeller
Villa 9000/9010
– 65.000 solgte

Kampagnepris
kun kr. 5.595,-

BACKLUND Aps

Holmebjerg 21 · 2950 Vedbæk
Tlf. 6093 1453 · Mobil: 6093 1453
E-post: backlund@backlund.dk
www.backlund.dk

GANLØSE Fritidsbyg Aps

Kolonihavehuse & sommerhuse

Råhus opstillet:	Indv. materialer til færdiggørelse:	Råhus, indv. materialer og montering:
12,0 m ² kr. 53.200	kr. 11.500	kr. 74.600
20,0 m ² kr. 77.300	kr. 17.000	kr. 107.900
28,0 m ² kr. 99.800	kr. 36.400	kr. 160.400
31,5 m ² kr. 113.600	kr. 37.400	kr. 175.800
36,0 m ² kr. 119.800	kr. 40.400	kr. 189.500
40,0 m ² kr. 126.900	kr. 43.800	kr. 202.200
40,5 m ² kr. 126.900	kr. 40.800	kr. 199.200
45,0 m ² kr. 139.700	kr. 46.400	kr. 221.900
57,0 m ² kr. 171.800	kr. 54.600	kr. 276.000
6,0 m ² skur kr. 21.400		
9,9 m ² kr. 27.400		

Alle priser er incl. 25% moms.

Alle modeller kan laves med loft til kip, hems.

Mellem kl. 17-18

Tlf. 4818-3753

Biltelefon 4020-3753

Korskær 4, Ganløse, 3660 Stenløse

www.ganlosefritidsbyg.dk

Nøglefærdige huse, indhent tilbud.
Vinduer og døre med termoglas lavenergi
Tag: Gitterspær 15°. B6 eternit, sort.
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Væg: 2x4" tømmer. Vindpap.
1x5" profilbrædder, trykimprægneret.
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Gulv: 2x5" tømmer. 100 mm mineraluld.
Vindpap. 22 mm spånplade.

Besøg vore prøvehuse i Ganløse

På adressen:

Måløvvej 99 – Ganløse

Kørevejledning: Se Krak kort side 114

Vi giver også gerne tilbud
ud fra egne tegninger

Der er flere gode grunde til at vælge et hus fra
GANLØSE Fritidsbyg:

- NYHED! Punktfundament er med i prisen
- Gulvstrøer er overfladebeh., 5x5" 2x5"
- Indskud er trykimprægneret
- Stolpekonstruktion 4x4" 2x4"
- Udvendig beklædning: 1x5" profilbrædder, trykimprægneret
- Alle vinduer er oplukkelige, DVK-mærket
- 100 mm isolering i HELE huset, mere efter ønske
- Vinduer og døre kan flyttes efter deres ønske – vi bygger gerne efter Deres tegning
- Indvendig beklædning: 3/4x4" profilbrædder, indv. kvinta og plastfolie indv. fyldningsdøre
- Gulvbrædder eller klikgulv til merpris af 175,00 kr. per m².
- 44 års erfaring med kolonihavehuse og sommerhuse
- NYHED! Vinduer og døre med termoglas/fabriksmalet
- Merpris for ekstra isolering i sommerhuse

NYHED: Nu også Sibirisk lærk mod merpris

Vi kommer ikke på Fyn og i Jylland

NY LAV
RENTE

Har du det rigtige kolonihavelån? Måske er der penge at spare?

Som medlem af Dansk Kolonihaveforbund kan der være god økonomi i at skifte til Arbejdernes Landsbank. Vi kan f.eks. tilbyde et af Danmarks bedste kolonihavelån. Hos os får du:

- En af landets laveste renter på kolonihavelån
- årlig variabel rente ved hovedstol på 200.000 kr. kun 5,85 %*
- Lave etableringsomkostninger
- Fleksible afviklingsmuligheder og løbetid op til 20 år
- Ekspertviden om kolonihaver og ansvarlig rådgivning.

Ring til os på 38 48 48 48 og hør mere om dine muligheder.

Forudsætninger: Lånets hovedstol: 200.000 kr. – heraf er 191.015 kr. til kundens rådighed og 8.985 kr. er omkostninger til etablering af lånet. Variabel pålydende årlig rente 5,85 %. Debitorrente 5,98 %. Månedlig ydelse 1.412 kr. Løbetid 20 år. Årlige omkostninger i procent (ÅOP): 6,7 %. Samlet tilbagebetaling 341.424 kr., heraf udgør de samlede kreditomkostninger 150.409 kr. Rente- og gebyrsatser er variable, gældende fra den 21. januar 2016. Lånet optages med udgangspunkt i bankens alm. regler om kreditværdighed, og vi skal have pant i bygningen. Minimum lånebeløb 100.000 kr.

Arbejdernes Landsbank

Pris stærk og miljøvenlig
varme året rundt.

Billedet viser Stratos 3.0

Stratos serien er en ny innovativ Gas ovne fra Italkero. Fuldautomatisk styring, futuristisk design og med innovativ teknologi. Forseglet brænder kammer med aftræk og flamme ioniserings kontrol.

STRATOS 3.0 / 5.0 / 7.0 / 9.0

Output effekt spænder fra 2,30 til 7,87 KW.

Introduktionstilbud på viste model.

7.865,- inkl. moms

Gældende til 15. juli 2016. Herefter 8.365,-

500,- kr. rabat på alle ovne i Stratos serien frem til og med 15. juli 2016.

Se meget mere om model og ekstra udstyr samt alle vore andre interessante produkter på www.calaro.dk

- Forseglet brændkammer med aftræk giver behagelig og fugt fri varme.
- Innovativt varme flow fra bunden giver god luftcirkulation samt ensartet temperatur i hele luftsøjlen.
- Høj komfort og energibesparelse ved automatisk regulering af varme og blæser.
- Hold dit hus frostfrit med det meget energivenlige vinterprogram.
- Både til Flaske gas og Natur gas.